

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

**UNIVERSITATEA “DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE
FACULTATEA DE LITERE**

TRADUCEREA PROVERBELOR ROMÂNEȘTI ȘI ENGLEZEȘTI

- REZUMAT -

Coordonator:

Profesor univ.dr. ELENA CROITORU

Doctorand:

MARIA ACIOBĂNIȚEI

GALAȚI

2013

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

CUPRINS

ARGUMENT	6
INTRODUCERE	8
CAPITOLUL 1. TRADUCEREA = COMUNICARE INTERCULTURALĂ	10
1.1. Identitate culturală și lingvistică în traducere	10
1.1.1. Comunicare, limbă și cultură	11
1.1.2. Identitate și traducere	13
1.1.3. Folclorul ca marcă a identității	13
1.2. Expresii fixe și idiomuri	15
1.2.1. Clasificarea expresiilor fixe	16
1.2.2. Caracteristici lexicale și semantice	16
1.2.3. Caracteristici gramaticale	16
1.2.4. Caracteristici pragmatice	17
1.2.5. Considerațiile cercetătorilor români	17
1.2.6. Traducerea expresiilor fixe	18
1.3. Proverbe românești și englezești	18
1.3.1. Despre originea proverbelor	18
1.3.2. Definiția expresiilor proverbiale	19
1.3.3. Proverbele ca expresii cu specific cultural	19
1.3.4. Proverbele în traducere	19
1.3.5. (Non)echivalența în proverbele românești și englezești	20
1.4. Concluzii	20
CAPITOLUL 2: ABORDARE CONTRASTIVĂ A PROVERBELOR ROMÂNEȘTI ȘI ENGLEZEȘTI	21
2.1. Paremiologie	21

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

2.1.1. Studii de paremiologie în limba română	21
2.1.2 Studii de paremiologie în limba engleză	22
2.2. Caracteristicile principale ale proverbului	24
2.2.1 Tradiționalism	24
2.2.2 Valoare metaforică	25
2.2.3 Formă fixă	26
2.2.4 Prozodie	26
2.2.5 Valoare didactică și pedagogică	28
2.2.6 Valoare comunicativ-conversațională	28
2.3 Elemente contrastive in proverbele românești și englezești	28
2.3.1 Abordare semantică și pragmatică a proverbelor	28
2.3.2 Abordare lexicală și sintactică a proverbelor	28
2.4 Concluzii	30

CAPITOLUL 3 ECHIVALENȚA ÎN TRADUCEREA PROVERBELOR ROMÂNEȘTI ȘI ENGLEZEȘTI

32

3.1. Proverbe în traducere	32
3.1.1. Strategii de traducere a proverbelor	33
3.1.2. Teoria echivalenței	36
3.1.3 Dificultăți de traducere	37
3.2. Traducere și echivalență în proverbele românești și englezești	38
3.2.1 Metoda traducerii literale	38
3.2.2 Metoda traducerii libere	41
3.2.3 Metoda traducerii prin substituție	42
3.2.4 Metoda combinării traducerii literale și libere	43
3.2.5 Proverbe echivalente și non-echivalente	43

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

3.3. Concluzii

51

CONCLUZII GENERALE

53

BIBLIOGRAFIE

54

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

LIST OF TABLES

Table 1. Propoziții declarative	29
Table 2. Coordonarea în proverbe	29
Table 3. Traducere literală	33
Table 4. Traducere literală - trăsături	34
Table 5. Exemple de proverbe traduse prin metoda traducerii literale	38
Table 6. Traducere literală – trăsături	39
Table 7. Echivalență perfectă la nivel semantic/pragmatic și la nivel lexical/semantic	40
Table 8. Proverbe traduse prin metoda traducerii libere	41
Table 9. Proverbe traduse prin metoda substituției	42
Table 10. Proverbe traduse prin metoda combinării traducerii libere și literale	43
Table 11. Proverbe echivalente în engleză și română	44
Table 12. Echivalență parțială la nivel semantic/pragmatic și la nivel lexical/semantic	44
Table 13. Echivalența în formă (a)	45
Table 14. Echivalență în formă (b)	46
Table 15. Echivalența de sens	46
Table 16. Diferențe structurale	47
Table 17. Exemple de non-echivalență	48

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

ARGUMENT

Elaborarea acestui studiu a fost motivată de interesul personal îndelungat în domeniul de studiu al proverbelor, al caracteristicilor lor, în special la nivel lingvistic și cultural, precum și al (in)traductibilității lor. Pe această bază teoretică s-a construit cercetarea de față, un studiu bilingv original, având la bază un corpus bogat, studiu ce se axează pe traducerea proverbelor din limba engleză în limba română și vice versa.

Actualitatea temei constă în faptul că numeroși oameni din știință din diverse domenii - antropologie, sociologie, istorie sau lingvistică - au explorat legătura dintre limbă, cultură și identitate din perspective variate. Este recunoscut faptul că aceste trei fenomene sunt strâns legate unul de celălalt și că au un impact reciproc major. În cuprinsul tezei, m-am concentrat în special pe această relație limbă-cultură-identitate cu aplicație pe folclor.

La momentul actual, studiile contrastive de traducere a proverbelor dintr-o limbă sursă într-o limbă țintă sunt relativ puține, comparativ cu necesitatea și importanța acestui subiect. Literatura de specialitate abundă în dicționare monolingve și bilingve de proverbe. Menționăm, dintre cele mai cunoscute dicționare de proverbe în limba engleză *Dictionary of English Proverbs and Proverbial Phrases* de Thomas Preston (1881), precum și *The Dictionary of Modern Proverbs*, editat de Charles Clay Doyle, Wolfgang Mieder și Fred R. Shapiro (2012). În România, probabil cel mai cunoscut dicționar de proverbe îi aparține lui Iuliu Zanne, *Proverbele românilor* (1895), dar trebuie de asemenea menționat și dicționarul bilingv editat de Teodor Flonta, *Dicționar de proverbe englez-român* (1992).

Importanța acestui studiu rezidă în utilitatea unei abordări contrastive a proverbelor în limba română și engleză, date fiind frecvența cu care aceste expresii fixe apar în ambele limbi, numărul redus de studii cu privire la acest subiect dar și aplicabilitatea sa practică.

Motivația din spatele acestei cercetări are la bază necesitatea clarificării și descrierii procesului de traducere a proverbului, cu scopul de a îmbunătăți calitatea traducerii finale. Un număr mare de teoreticieni în traductologie s-au concentrat pe procesul de traducere și metodele sale. Pe de altă parte, folcloriști renumiți precum Wolfgang Mieder și Archer Taylor au elaborat studii aprofundate de paremiologie. Teza mea încearcă să combine cele două domenii

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

științifice, oferind atât o imagine de ansamblu asupra traductologiei și paremiologiei, dar și o abordare practică a traducerii proverbelor din română în engleză și din engleză în română.

În cele din urmă, studiul de față își propune să ofere considerații noi cu privire la traducerea de proverb, în speranța că va fi de un real folos traducătorilor dar și tuturor celor interesați de domeniu.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

INTRODUCERE

Traducerea proverbelor reprezintă una dintre cele mai dificile și sinuoase zone din domeniul traductologiei, deoarece nu este suficient a înțelege unitățile lingvistice pentru a le traduce cu succes. Unii traducători trec cu vederea faptul că traducerea este un act de comunicare care implică folosirea corectă a limbii pentru a realiza o traducere reușită, în special din punct de vedere cultural și identitar. Numeroși lingviști și traductologi au încercat să analizeze procesul de traducere a proverbelor, îmbinând astfel două domenii de studiu, paremiologia și traductologia.

Domeniul traductologiei reprezintă baza comunicării la nivel intercultural, dată fiind această epocă a globalizării și a eradicării barierelor, fie ele culturale sau lingvistice. Poate de aceea cunoaștem în ultimele decenii o dezvoltare rapidă și considerabilă a domeniului, traductologia devenind o disciplină de sine stătătoare.

Traducerea proverbelor este în general o chestiune complexă, deoarece proverbele ridică mari provocări în realizarea unei traduceri adecvate. Putem spune că proverbele rivalizează în complexitatea traducerii lor cu traducerea de poezie, cele două genuri având în comun exprimarea metaforică.

Studiul de față are ca scop investigarea strategiilor folosite în traducerea proverbelor selectate din trilogia lui J.R.R. Tolkien, *Lord of the Rings* (1954-1955), din *Povestea Vorbei* de Anton Pann (1847), precum și din diverse dicționare de proverbe monolingve și bilingve. Această abordare își propune analiza strategiilor de traducere folosite, în vederea stabilirii celor mai bune variante de traducere a proverbelor.

Acest studiu este împărțit în trei mari secțiuni. Prima dintre ele constă în abordarea teoretică a conceptelor structurate și discutate în detaliu în cadrul a trei subcapitole: *Traducerea ca modalitate de comunicare interculturală*, *Abordarea contrastivă a proverbelor românești și englezești* și *Echivalența în traducerea proverbelor*.

Scopul primului capitol este acela de a se concentra pe traducere ca instrument de comunicare la nivel intercultural, pe rolul și importanța acesteia în contextul globalizării. Se prezintă apoi clasificarea expresiilor fixe, la nivel lexical, semantic, gramatical și pragmatic,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

subliniind și considerațiile cercetătorilor români cu privire la expresiile fixe și traducerea acestora. În final, capitolul 1 discută originea proverbelor, definirea lor, relaționarea lor cu contextul cultural și cu domeniul traductologiei.

Al doilea capitol prezintă studiul paremiologiei din dublă perspectivă (română și engleză), analizând caracteristicile de bază ale proverbului, precum și asemănările și deosebirile ce apar între proverbele din ambele limbi la nivel lexical, sintactic, semantic și pragmatic.

Ultimul capitol cuprinde două subcapitole, analizând în primul rând proverbele prin prisma traducerii și, în al doilea rând, gradul de echivalență regăsit în traducerea acestora.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

1. CAPITOLUL 1

TRADUCEREA CA MODALITATE DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ

Studiile despre folclor apar datorită diversității culturilor, a identității și a limbilor. În general, se consideră că expresiile culturale, precum și traducerea acestora, reprezintă generatorul valorilor. În cercetările despre folclor se studiază transmiterea acestor valori, iar traducerea devine una din metodele de transmitere.

Noțiunile de limbă, identitate și cultură pot fi studiate separat, atașându-se fiecare unui domeniu științific: lingvistică și studii de comunicare, studii culturale și științe politice, doar pentru a oferi câteva exemple. Orizonturile multiple de investigație în fiecare domeniu sunt infinite. Scopul acestui capitol este acela de a se axa pe traducere ca element de comunicare interculturală, pe rolul și importanța acesteia în contextul actual. Actualitatea temei constă în faptul că cercetători din domeniul antropologiei, al istoriei, al lingvisticii și nu numai au explorat legătura dintre limbă, cultură și identitate din perspective diverse. În acest studiu, autoarea se concentrează pe conexiunea existentă între identitatea culturală și lingvistică privită prin prisma folclorului. Legătura dintre folclor, cultură, identitate și traducere se bazează pe faptul că folclorul se transmite prin limbă și că acesta face parte integrantă din identitatea culturală a individului.

1.1. Identitate culturală și lingvistică în traducere

Conceptele de bază discutate sunt limba, cultura, identitatea și traducerea. Folosirea **limbajului** îndeplinește funcția de comunicare, dar relevă și apartenența individului la un anumit grup identitar. **Cultura** se propagă prin intermediul poveștilor și a folclorului, fie că este vorba despre mituri, despre artă sau tradiții populare, transmise din generație în generație. Cultura reprezintă așadar un proces perpetuu de comunicare și transmitere a ceea ce numim moștenire culturală. Hall definește **identitatea** nu prin ceea ce suntem sau de unde provenim, ci prin ceea ce am putea deveni, cum suntem percepuți și cum ne-am putea percepe noi înșine ca indivizi (1996:4). Antropologii și sociologii consideră că identitatea nu este o construcție fixă, ci una fragmentată, aflată în permanentă dezvoltare. **Traducerea** a devenit un mediator cultural,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

centrat pe textul țintă și pe receptor. Snell-Hornby menționează faptul că traducerea deține o poziție unică în pluralitatea limbilor și a culturilor moderne, în contextul unei cerințe din ce în ce mai mari pentru dialog internațional și intercultural (2006: 169).

În cercetarea acestor concepte, autoarea acestui demers științific a reflectat asupra posibilității separării noțiunilor de cultură și identitate, limbă și cultură, limbă și identitate, cultură și traducere, limbă și traducere. După cum s-a arătat mai sus, un termen îl implică pe celălalt, iar, după părerea autoarei, cultura există în afara individului, în timp ce identitatea reprezintă o construcție internă. Oamenii au multiple identități, limbă și cultură similară ori diferită, dar în cele din urmă au nevoie de traducere pentru a comunica la nivel intercultural.

1.1.1. Comunicare, limbă și cultură

Limba, cultura și comunicarea sunt inter-conectate. Cultura se transmite în general prin limbă, iar limba este instrumentul comunicării. Edward T. Hall este printre primii autori care menționează acest fenomen de comunicare interculturală. În nici un alt domeniu nu a mai ocupat interdisciplinaritatea o poziție mai importantă ca în cadrul studiului traducerii într-un context politic și cultural. Christina Schaffner subliniază că procesele de producere și receptare a textului nu mai sunt constrânse de o singură limbă sau cultură, lucru aplicabil tuturor sferelor de interacțiune umană și în special sferei politice. Comunicarea politică se bazează pe traducere, aceasta permițând crearea unui discurs politic universal (2004: 16).

Stella Ting-Toomey (2009) discută despre trei modalități de a transpune comprehensiunea interculturală în comunicare eficientă. Constrângerile cognitive se referă la cadrul de receptare a noilor date; constrângerile comportamentale reflectă faptul că fiecare cultură dispune de propriul set de norme de conduită acceptabilă ce afectează comunicarea verbal și non-verbală; și constrângerile emoționale, legate de modalitatea în care fiecare cultură în parte își manifestă emoțiile.

Comunicarea și dobândirea limbajului

O caracteristică a lumii moderne este creșterea numărului de contacte ce are ca rezultat comunicarea între persoane cu baze lingvistice și culturale diferite. Această comunicare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

interculturală se produce datorită contactelor din domeniul afacerilor, cel al cooperării militare, știință, educație, mass media, turism, dar și a imigrației cauzată de lipsa ofertelor de lucru și a conflictelor politice. Așadar, comunicarea trebuie să fie cât mai constructivă posibil. Scopul acestui proiect este de a prezenta unele cauze ale comunicării interculturale defectuoase și modalitățile de a depăși barierele culturale și lingvistice. Ca urmare a creșterii numărului de interacțiuni interculturale, limba engleză a devenit o limbă universală, ceea ce a dus la progresul comunicării.

Limba vorbită este deprinsă în urma evoluției biologice, a învățării individuale și a transmiterii la nivel cultural. Diferențele culturale se referă, pe de o parte, la limbă, obiceiuri și tradiții, iar pe de altă parte la modul în care societățile se organizează. Limba face parte din cultură, făcând posibilă învățarea și comunicarea acesteia. Din altă perspectivă, culturile se schimbă în permanență, iar limba se schimbă o dată cu acestea. Pe parcursul vieții, este practic imposibilă să individul să realizeze aceste schimbări, cu excepția exemplurilor vizibile în vocabular. Cultura unei societăți se schimbă datorită influențelor externe ale altor culturi, iar schimbările pot fi majore sau subtile, rapide sau lente. Din punct de vedere al limbii, conversația este fundamental interactivă și necesită răspuns, ceea ce implică înțelegerea reciprocă a convențiilor și structurilor conversaționale.

Cultură și limbă

În acest studiu, autoarea a luat în considerare cercetările lui Edward Sapir și Benjamin Lee Whorf. După cum spune Nunan (2007:200), contribuția lui Sapir în domeniul lingvisticii are de-a face cu legătura creată de acesta între limbă și cultură. Deși toate limbile au în comun anumite caracteristici universale, există aspecte care țin de specificul cultural. Sapir subliniază faptul că limba și cultura în care se naște individul modelează gândirea acestuia. Ucenicul lui Sapir, Whorf, formulează ideea că abilitatea de a pătrunde sensul lumii este limitată, sau chiar determinată de către limba vorbită de fiecare individ în parte. Acest determinism lingvistic expus de ipoteza Sapir-Whorf a fost foarte controversat și este considerat demodat. Ipoteza Sapir-Whorf sugerează că o persoană nu poate vedea ceea ce nu poate numi. După părerea autoarei, nu este o chestiune legată de ce nu se poate vedea, ci mai degrabă de ce nu se poate spune. Cu alte cuvinte, este o problemă de articulare, de exprimare și nu de percepție.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Diferențele culturale apar și în modul pragmatic de folosire a limbii. În cultura Americană, de exemplu, noi abilități sunt deprinse prin instrucțiuni verbale (Slobin, 1979). În alte culturi, noile abilități se dezvoltă și prin observație nonverbală. Distincția dintre aceste tipuri de învățare a făcut-o și McLeod în 1994.

Un concept de bază este acela de identitate de limbă, după cum spune Block: relația presupusă dintre concepția de sine și mijlocul de comunicare (limbă) (2006: 35-36). Acest concept se referă la trei forme de conexiuni cu instrumentele de comunicare, ceea ce Leung, Harris și Rampton numesc expertiza limbii (capacitatea individului de a se exprima la un nivel ridicat), afilierea limbii (atitudinea individului cu privire la limbă, dialect și sociolect) și moștenirea limbii (apartenența la o comunitate conectată la o limbă sau dialect specific) (1997: 543).

1.1.2. Identitate și traducere

Intervenția traducerii și a traducătorilor a devenit indispensabilă la nivel global cu precădere în ultimul secol. Legăturile economice și politice internaționale își datorează succesul existenței traducerii ca mijloc de comunicare interculturală. Conceptul de traducere culturală a fost adoptat de un grup de cercetători preocupați cu traductibilitatea textelor (Budick și Iser, 1996). Termenul a mai fost folosit în descrierea interacțiunilor de ordin cultural, când un grup încearcă să înțeleagă acțiunile altui grup (Howland 2001; Rubel and Rosman 2003).

Traducerea are la bază trei înțelesuri esențiale: 1) conceptul abstract legat de procesul de traducere și produsul său (activitate și entitate); 2) textul tradus și 3) procesul de traducere în sine, realizat de traducător (Croitoru, 1996: 15).

Traducerea joacă un rol esențial în construirea și consolidarea identității unei națiuni sau a unui grup, uneori rezistând influențelor externe, alteori asimilând necunoscutele. Analiza traducerii se dovedește eficientă în stabilirea trăsăturilor de bază ale identității, dar și în stabilirea legăturilor dintre națiuni/grupuri.

1.1.3. Folclorul ca marcă a identității

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Definiția folclorului a cauzat apariția unor dezbateri variate între cercetătorii din domeniu. Alan Dundes consideră că cel mai comun criteriu folosit în definirea folclorului îl reprezintă maniera de transmitere a acestuia (1965:1). În general, folclorul este transmis pe cale orală. În opinia formalistului rus Vladimir Propp (1984), folclorul reprezintă produsul spiritual, poetic și exclusiv verbal. MacEdward Leach susține că folclorul este un termen generic ce desemnează obiceiurile, credințele, tradițiile, poveștile, practicile magice, proverbele, cântecele etc. unui popor (în Boswell și Reaver, 1962: 11).

Pentru acest studiu, considerăm esențială definiția dată de către Alan Dundes, renumit cercetător în domeniul folclorului. Acesta menționează următoarele elemente ale folclorului: mituri, legende, povești, glume, proverbe, ghicitori, cântece, descântece, binecuvântări, blesteme, jurăminte, tchinări, jocuri de cuvinte, formule de adresare, costume populare, dansuri populare, mima, arta folclorică, superstițiile, porecelele etc. (1965: 3).

Acest subcapitol își propune și aducerea în discuție a relației dintre identitate și folclor. Identitatea națională se bazează pe anumite trăsături de identitate precum limba, locul nașterii, numele, accentul, îmbrăcămintea, aspectul fizic și apartenența la un anumit loc (Kiely et al., 2001: 36). Mai mult, identitatea națională reprezintă un tip de identitate colectivă ce oferă indivizilor sentimentul apartenenței, care sporește conștiința de sine ca parte a unei colectivități unice (Dieckhoff and Gutierrez, 2001: 9).

Clasificarea folclorului

Dorson a încercat categorizarea folclorului în patru clase (1972:2): literatură orală, cultură materială, obiceiul popular social și artele populare. Literatura orală este compusă din povestiri populare, cântece și poezii populare. Cultura materială are la bază tehnici, abilități, rețete și formule transmise din generație în generație (1972: 2). Obiceiurile populare sociale sunt legate de familie, societate, sate, gospodării, biserici, sărbători, ritualuri inițiatice (nașterea, căsătoria, moartea etc.). Ultima categorie implică genurile de muzică, dans și teatru popular.

Funcțiile folclorului

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

În opinia lui Dundes (1965: 279-298), există patru mari funcții ale folclorului. Prima funcție este aceea de a reprezenta o formă de amuzament; a doua este aceea de a juca un rol în validarea culturii. Folclorul are și o funcție educativă, dar are și scopul menținerii stabilității culturii.

Folclorul are darul de a crea amuzament nu numai pentru cei care îl transmit, dar și pentru cei care îl percep. Thompson (1951: 3) spune ca această funcție a folclorului ușurează monotonia vieții individului. A doua funcție a folclorului constă în validarea culturii, sau în cuvintele lui Dundes, justifică ritualurile și instituțiile pentru cei care au rolul de a observa folclorul (1965: 292). Cea de a treia funcție reflectă implicarea folclorului în educarea generațiilor următoare cu privire la obiceiuri, tradiții, norme de conduită și credințe. În cele din urmă, folclorul are rolul de a menține stabilitatea culturii deoarece operează în cadrul societății cu scopul de a asigura conformitatea și continuitatea regulilor sociale.

Folclor, limbă, cultură și traducere

Folclorul, limba, cultura și traducerea există într-o strânsă legătură una față de cealaltă. Folclorul este legat de cultură deoarece reprezintă o oglindă a culturii, reflectă modul de viață al indivizilor. Legătura dintre limbă și cultură este evidențiată de două aspecte: limba reprezintă o oglindă a culturii ca și folclorul, făcând parte integrantă din aceasta. Snell-Hornby (1988: 40) spune că limba este atât o expresie a culturii cât și a individualității vorbitorului, care percepe lumea prin intermediul limbajului. Limba este conectată la realitățile sociale și culturale (Katan, 1999:76). Astfel, limba își descoperă înțelesul în propriul său context.

Relația dintre cultură și traducere este evidentă în aceea că traducerea implică observarea atâta culturii sursă cât și culturii țintă. Așadar, traducerea este astăzi percepută ca un transfer cultural mai mult decât lingvistic (Snell-Hornby, 1988: 43-44). Conceptul de cultură reprezintă un element esențial în traducere deoarece traducerea implică minim două limbi, respectiv două culturi.

1.2. Expresii fixe si idiomuri

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Definiția dată de Dicționarul de Idiomuri Longman (1998) menționează faptul că idiomurile reprezintă o secvență de cuvinte ce presupune alt înțeles decât cel pe care l-ar avea fiecare cuvânt luat în parte. Prin urmare, posibilitatea deconstrucției idiomurilor nu poate fi luată în considerare deoarece acestea sunt expresii fixe (Balfaqeeh, 2009). În general, cercetătorii consideră că idiomurile, ca și majoritatea expresiilor fixe nu permit modificări din punct de vedere gramatical și al formei.

1.2.1. Clasificarea expresiilor fixe

În opinia lui Moon, expresiile fixe pot fi înțelese doar prin analiza textelor în care sunt folosite. Moon împarte idiomurile în: (1) Colocații neregulate; (2) Formule; (3) Metafore.

O altă clasificare îi aparține lui Chitra Fernando (1996), care le categorizează, după criteriul funcției discursului, în trei clase: ideationale, interpersonale și relaționale.

1.2.2. Caracteristici semantice și lexicale ale expresiilor fixe

Fernando (1996: 3) enumeră trei tipuri de trăsături specifice și frecvente ale idiomurilor: natura compozită, convenționalismul și opacitatea semantică. Măntylă (2004: 28-35) distinge cinci trăsături generale ale idiomurilor: metaforicitatea, capacitatea de a fi analizate, fixitatea formei, nivelul de formalitate și expresii formate din mai multe cuvinte (2004: 28).

Fernando (1996) se află printre primii cercetători care admit fixitatea/integritatea lexicală ca una din caracteristicile idiomului. Ea menționează de asemenea colocabilitatea și unitatea semantică. În literatura de specialitate, descoperim și alte trăsături ale idiomului, precum ambiguitatea și potențialul de dezinformare. Așadar putem spune că idiomul are o natură complexă și versatilă; drept consecință, caracterizarea idiomurilor tinde să fie multi-fațetată și diversă. Necesitatea clasificării diferitelor tipuri de idiomuri apare ca indispensabilă.

1.2.3. Caracteristici gramaticale ale expresiilor fixe

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Tkachuk (2004: 65) propune următoarea clasificare pe clase idiomatice, pornind de la trăsăturile lor gramaticale:

- propoziționale (e.g. The grass is always greener on the other side of the fence.)
- non-propoziționale
 - a) verbale (e.g. blacken somebody's reputation)
 - b) verbale
 - o nominale (e.g. a red rag to a bull)
 - o adjectivale (e.g. white as snow)
 - adverbiale (e.g. once in a blue moon)

1.2.4. Caracteristici pragmatice ale expresiilor fixe

Din punct de vedere pragmatic, idiomurile se împart în:

- 1) Idiomuri care indică relația socială și atitudinea dintre persoanele care participă la comunicare. Acestea pot fi formale, informale sau neutre.
- 2) Expresii idiomatice în interacțiuni sociale: excuse me, can I help you?, many happy returns of the day, (I am) sorry, (I beg your) pardon, etc.
- 3) Idiomuri folosite pentru a îndeplini funcții comunicative. Acestea la rândul lor se împart în clișee, zicale și ticuri verbale.
- 4) Idiomuri folosite în structurarea schimburilor de replici dintre vorbitori, numite și idiomuri funcționale.

1.2.5. Considerațiile cercetătorilor români cu privire la expresiile fixe

În opinia lui Boroianu (1974, I: 24), frazeologia este strâns legată de cercetările cu privire la vocabular, dar și cu sintaxa. În plus, Iordan (1975: 265-304) leagă frazeologia de stilistică, dată fiind natura ei comunicativă, la fel cum o face și Coteanu (1973: 99). Trăsăturile generale folosite în stabilirea unităților frazeologice sunt pe de o parte stabilitatea (văzută în frecvența folosirii lor în limbă) și pe de altă parte unitatea semantică (văzută în lipsa de corespondență dintre semnificațiile generale ale structurii și selectarea semnificațiilor elementelor constitutive).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Cele mai importante tipuri de unități frazeologice sunt expresiile, idiomurile și proverbele. După părerea lui Silvestru (2011:121-122), expresia reprezintă o unitate constituită din elemente care își pierd sensul propriu, ajungând în cadrul expresiei la un sens figurat: *a se duce pe copcă, a-și pierde capul, a-i ajunge cuțitul la os, a-i veni apa la moară, a nu-i fi toți boii acasă, a avea orbul găinilor* etc.

Printre primii cercetători români care au studiat proverbele se află I. A. Zanne, care a stabilit un sistem de opt categorii, subdivizate în diverse alte clase. De exemplu, categoria natură fizică se subdivide în: an, anotimpuri, zile, sărbători, timp, metale, roci, plante etc. Un alt cercetător român care a studiat proverbul este Negreanu, care a analizat etnocâmpurile paremiologiei locale printre care menționează: adevăr, cinste, știință, demnitate, educație, faună, păsări, ironie, înțelepciune, prietenie, destin, timp etc. (1983:9).

1.2.6. Traducerea expresiilor fixe

Numeroși cercetători au analizat traducerea expresiilor fixe. Printre cei mai importanți se află Baker (1992), care consideră că există mai multe probleme referitoare la traducerea acestor expresii: lipsa unui echivalent în limba țintă; existența unui echivalent parțial în limbă țintă, dar în context diferit.

Vinay și Darbelnet (în Munday, 2001:56-58) au menționat strategiile de traducere a expresiilor fixe, strategii ce sunt clasificate pe două nivele: directe/literale și libere/oblice.

(1) Traducere directă: împrumut, calc, traducere literală.

(2) Traducere liberă: adaptare, echivalență, transpunere, modulație.

1.3. Proverbe românești și englezești

1.3.1. Despre originea proverbelor

Wolfgang Mieder menționează următoarele patru surse de diseminare a proverbelor de origine europeană:

- Antichitatea greacă și romană (Aristotel, Platon, Sofocle, Homer, Eschil, Plaut, Terentiu și Horațiu).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Biblia - Mieder consideră că o gamă largă de zicale biblice au devenit proverbe prin traducerea lor într-o anumită formă, referindu-se aici la Martin Luther și formulările sale.
- Latina medievală - lingua franca în Evul Mediu; prin urmare, proverbele din această perioadă nu au rădăcini clasice.
- Cultura modernă - majoritatea proverbelor contemporane provin din cărți, filme, etc.

1.3.2. Definirea expresiilor proverbiale

În cartea sa, *The Proverb*, Archer Taylor neagă ideea unei definiții stricte a proverbelor, afirmând că un proverb este o zicală populară și că măcar acest lucru este indiscutabil (1985: 3). Ca și Taylor, Whiting (1977: 65) este de părere că trăsătura definitorie a proverbialității este apartenența la un canon cultural de zicale repetate. Ambii cercetători consideră că dacă un proverb apare în mai multe locuri, înseamnă că este suficient de vechi și că a circulat destul pentru a fi considerat un proverb autentic. Subsecțiunile următoare prezintă câteva dintre cele mai importante caracteristici ale proverbelor, oferind o perspectivă separată asupra proverbelor englezești și românești.

1.3.3. Proverbele ca expresii cu specific cultural

Expresiile cu specific cultural sunt reprezentate de metafore, proverbe, idiomuri și colocații. De aceea, traducerea sensurilor culturale legate de idiomuri și colocații devine o problemă majoră. Armellino (2008) menționează imposibilitatea înlocuirii cuvintelor cu specific cultural dintr-o limbă sursă cu aceleași cuvinte sau idiomuri într-o limbă țintă deoarece sensul unui astfel de idiom este de cele mai multe ori conectat la o realitate cultural specifică ce nu se regăsește în cultura țintă.

În ceea ce privește traducerea colocațiilor, Bahumaid (2006) susține că acestea reprezintă o adevărată încercare pentru traducători și de aceea apar pierderi de mai multe feluri: explicite, implicite, modificate și complete.

1.3.4. Proverbe în traducere

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Din punctul de vedere al lui Baker (1992:65), patru strategii de traducere a idiomurilor pot fi aplicate și în cazul proverbelor:

1. Folosirea unui idiom cu formă și sens similar
2. Folosirea unui idiom cu sens similar dar cu formă diferită
3. Traducerea prin parafrază
4. Omisiune.

1.3.5. Nonechivalența în proverbele englezești și românești

Echivalența reprezintă aspectul central al traducerii, deși definirea și importanța acestui concept a dus la numeroase controverse. Cercetători precum Vinay și Darbelnet, Jakobson, Nida și Taber, Catford, House, și nu în cele din urmă Baker au analizat echivalența în legătură cu procesul de traducere, folosind abordări variate. Teoriile elaborate de aceștia pot fi împărțite în trei mari categorii:

- abordarea lingvistică a traducerii;
- abordarea pragmatic/semantică sau funcțională a traducerii și
- o abordare de mijloc, bazată pe ideea că echivalența este folosită de dragul convenienței și nu pentru că ar avea vreun sprijin teoretic adecvat.

1.4. Concluzii

Acest capitol și-a propus să definească termenii de cultură și folclor din diferite perspective în cadrul studiilor de traducere, cu scopul principal de a oferi o analiză a opiniilor cercetătorilor cu privire la interacțiunea dintre cultură, identitate și limbă, precum și între cultură, identitate și traducere, toate din perspectivă folclorică.

După părerea lui Kramersch (1998), limba reprezintă un sistem de semne considerat a avea o valoare culturală în sine, Prin urmare, vorbitorii se identifică prin folosirea limbii. De asemenea, ei văd limba ca simbol al identității lor sociale. Interzicerea folosirii ei este văzută ca o respingere a comunității sociale și a culturii vorbitorului. Prin urmare, autoarea acestui studiu consideră că limba este un simbol al realității culturale.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

În ce privește interacțiunea dintre traducere și cultură, traducerea reprezintă nu doar un act lingvistic, ci și unul cultural. Limba nu doar exprimă realitatea culturală, ci o și modelează, precum modelează și sensurile unităților lingvistice, fie ele cuvinte sau segmente mai mari de text; ea poate fi înțeleasă când este observată împreună cu contextul cultural în care aceste unități lingvistice sunt folosite.

2. CAPITOLUL 2

ABORDARE CONTRASTIVĂ A PROVERBELOR ROMÂNEȘTI ȘI ENGLEZEȘTI

2.1. Paremiologie

Acest subcapitol prezintă în primul rând domeniul paremiologiei, atât prin prisma cercetărilor în limba română cât și în limba engleză; în al doilea rând, analizează caracteristicile de bază ale proverbului; în cele din urmă, studiază asemănările și diferențele dintre proverbe la nivel semantic, pragmatic, lexical și sintactic.

Asemănările pot fi explicate prin circulația proverbelor de-a lungul secolelor, dincolo de bariere, de la o țară la alta, reușind astfel să prefigureze tendința actuală către globalizare. Își spune de asemenea cuvântul și experiența comună, identificată în aceste expresii ce cuprind „spiritul paremiologic universal” (Tabarcea 1982: 36).

2.1.1. Studii de paremiologie în limba română

O observație importantă îi aparține lui I.C. Chițimia, care distinge între termenul de paremiologie, știința proverbului, și paremiografie, desemnând activitatea de colectare a proverbelor și a scrierii corpusului (1960: 461).

Subliniind legătura strânsă dintre literatura populară și cea scrisă, Tudor Vianu observă că proverbele reprezintă baza măiestriei maximelor (1962: 6-7). De asemenea, Iorgu Iordan

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

remarcă existența unei corepondențe perfecte între literatura aforistică populară și literatura cultă (1975: 23).

Este necesar să menționăm că primul corpus de proverbe conține 65 de proverbe românești; se numea *Proverbe Românești* și a apărut în 1840 în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, editată de G. Barițiu (Cipariu, 1964:163).

În 1847, Anton Pann a adunat 1.144 de proverbe, număr ce a crescut apoi la 3.015 în 1852-1853. Totuși, *Povestea vorbii* se bazează mai mult pe proverbe turcești și grecești, Anton Pann fiind mai mult colecționar decât traducător, schimbând mult aspectul proverbelor românești prin așezarea lor pe versuri. (Bărbulescu, 2012: 22). Iuliu Zanne publică în 1895-1903 peste 20.000 de proverbe, clasificate în categorii precum viața fizică și socială, istorie, religie, etică și filozofie (Scarlat 2008: 14). În studiul exhaustiv din 1966 cu privire la aspectul teoretic al proverbelor, Pavel Ruxăndoiu analizează natura complexă a legăturilor contextuale ce determină valoarea expresivă a proverbului.

2.1.2. Studii de paremiologie în limba engleză

Analiza bibliografică a paremiologiei în limba engleză

În secolul 14, Chaucer a adus strălucire proverbelor, folosindu-le intensiv în *Canterbury Tales*. În 1546 apare prima colecție de proverbe în engleză, editată de John Heywood, *Dialogue Containing Proverbs*.

Secolul 20 cunoaște o dezvoltare majoră în apariția unui număr mare de colecții de proverbe, articole și cărți. Menționăm aici contribuția excepțională a lui Wolfgang Mieder, Neal R. Norrick și a lui Archer Taylor, care au publicat studii exhaustive despre proverbe, îmbogățind considerabil acest domeniu de cercetare.

Analiza literaturii paremiologice

The Oxford Dictionary of English Proverbs (ODEP) a fost tipărit de trei ori: prima dată în 1935, a doua oară în 1948 și în 1970. În a doua (1948) și în a treia (1970) ediție, Janet Haseltine și Joanna Wilson au scris două „Introduceri”. „Introducerea” lui Haseltine este foarte exhaustivă și delimitează evoluția istorică a cunoștințelor despre proverbe, alegând o metodă

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

directă. Pe de altă parte, „Introducerea“ lui Wilson este foarte concisă și prezintă tendințele fundamentale în patru pagini, cu un catalog al cărților de cinci pagini.

În istoria paremiologiei, următoarea scriere importantă este cea a lui Mieder (1982, 1990, 1993 și 2001). În această lucrare enormă, care este alcătuită din patru volume cu 7.368 de mențiuni citate și ilustrate, multe dintre referințe sunt dedicate limbii engleze. Opera ne aduce la cunoștință câteva considerații de valoare: domeniile lingvisticii funcționale, cum ar fi variația colocvială, comunicarea și pragmatica nu sunt tratate corespunzător de către lingviști; chiar și în lingvistica formală, fonologia și semantica nu sunt studiate cu destulă atenție; explicația proverbului este încă o problemă neclară; nu există clarificări cuprinzătoare asupra proverbelor în nici o structură teoretică completă în lingvistică; scrierile critice cu privire la compoziția proverbelor sunt deficitare și nu există nicio încurajare psiholingvistică în ceea ce privește proverbul în studiile critice.

Rolul proverbelor în contextul cultural

Potrivit lui Dobrovolskij & Piirainen (2005), pentru a exprima limbajul figurat au fost introduse cinci modele bazate pe cunoașterea culturii, mai ales „unități figurative convenționale“, în care sunt incluse proverbele. Aceste modele de cunoaștere tind să fie esențiale pentru a înțelege sursa proverbelor englezești. Primul tip este reprezentat de „interacțiunea socială“, care implică modele de comportament din viața socială. Multe proverbe fac parte din această categorie, deoarece exprimă păreri generalizate, experiențe, observații de zi cu zi, precum și norme care guvernează comportamentul social (Dobrovolskij & Piirainen, 2005) și, pentru a ilustra acest lucru, proverbul „Don't judge a book by its cover“ e cel mai bun exemplu. Așadar, proverbele reprezintă modele culturale care exprimă înțelepciunea populară, cunoscute ca valori și adevăruri generale. Al doilea tip este reprezentat de „cultura materială“, care implică obiecte aparținând unei anumite culturi, cum ar fi: mâncăruri, băuturi, aparate, instrumente și multe obiecte și probleme care aparțin de societatea contemporană, ca de exemplu: sportul, traficul, transportul și tehnologia, care dețin un rol important nu numai în interpretarea proverbelor, ci și în cea a altor frazemelor (Piirainen, 2007), ca în proverbele: „You can't have your cake and eat it too“ și „Strike while the iron is hot.“ Al treilea tip este reprezentat de „fenomenele intertextuale“, care implică „referințe directe la anumite texte scrise... din lucrări de beletristică, din Biblie, materiale publicitare etc.“ (Dobrovolskij & Piirainen, 2005:231).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

În consecință, există multe proverbe despre care se spune că își au originea în cele mai vechi opere literare – fie că este vorba despre texte scrise în sanscrită, ebraică, greacă sau în lucrări care aparțin literaturii romane; multe proverbe provin din Biblie, în timp ce altele vor fi descoperite în lucrările unor autori precum Chaucer, Shakespeare, Ben Jonson, Alexander Pope, Sir Walter Scott, Benjamin Franklin și Robert Frost (D'Angelo, 1977).

Paremiologia modernă reprezintă un fenomen absolut nelimitat, care poate fi abordată din mai multe privințe. Fără îndoială că proverbele ne îmbunătățesc atât viața de zi cu zi și comunicarea, ajutându-se să facem față dificultăților și complexităților problemelor umane contemporane. Proverbele tradiționale și sistemul de valori al acestora ne oferă o structură fundamentală.

2.1. Caracteristicile principale ale proverbelor

Potrivit lui Mieder, proverbele pot: „să ne consolideze argumentele, să exprime anumite generalizări, să influențeze sau să manipuleze alți oameni, să raționalizeze propriile noastre neajunsuri, să pună sub semnul întrebării anumite tipare comportamentale, să satirizeze anumite boli sociale, să facă haz de situațiile ridicole“ (Mieder , 1993:11).

Luând în considerare analizele din subcapitolele anterioare, precum și trăsăturile definiției ale unui „proverb“, următoarele caracteristici vor fi analizate mai detaliat în subcapitolele următoare.

- Din punct de vedere semantic, proverbele transmit, în general, informații legate de înțelepciune, adevăruri general-valabile, morală, păreri tradiționale, experiențe, îndrumări, reguli sociale, natura umană și comportamentul recunoscut de aproape întreaga societate (națiune) sau comunitate, așa cum va reieși din subcapitolul 2.1;
- Din punct de vedere literar, majoritatea sunt metaforice, așa cum vom vedea în subcapitolul 2.2. Acestea conțin diverse figuri de stil și, prin urmare, fac parte din limbajul figurat; o caracteristică de bază a proverbelor este prozodia (Norrick, 2007), deoarece acestea conțin diferite mărci stilistice, cum ar fi ritmul, aliterația, asonanța și altele.
- Din punct de vedere sintactic, proverbele au, în general, forme scurte și fixe, așa cum vom vedea în subcapitolul 2.3.; acestea reprezintă o declarație/rostire completă (Norrick, 2007) și acest fapt le diferențiază de elementele non-sentențiale, dintre care putem menționa expresiile, polinoamele, expresiile proverbiale și altele.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Din punct de vedere pragmatic, proverbele contribuie în general la o comunicare eficientă, usurându-le vorbitorilor îndeplinirea actelor de vorbire.

2.2.1. Tradiționalismul

Proverbele reprezintă tradiția. Unele afirmă un fapt, cum ar fi „Cinstea este cea mai bună politică” (Dundes, 1975:961) și, de obicei, sunt formate dintr-o „declarație propozițională tradițională, care constă în cel puțin un element descriptiv, un element descriptiv ce constă într-un subiect și un comentariu” (1975: 970 – 971).

Deși tradiționalismul și circulația sunt caracteristicile de bază ale proverbelor, acestea pot fi achiziționate și păstrate numai cu ajutorul altor trăsături ale proverbelor. În consecință, indicii prototipici ajută la menținerea popularității unui proverb, chiar dacă nu se regăsesc în toate proverbele. În primul rând, pentru a deveni popular, un text trebuie să fie înțelept și să conțină înțelepciunea indivizilor (Ridout & Witting, 1969). Cu toate că unele expresii înțelepte au devenit populare, există, de asemenea, și alte ziceri la fel de înțelepte, dar care nu au devenit populare. (Ridout & Witting, 1969). Potrivit lui Ridout și Witting (1969), acest fapt poate fi explicat doar în raport cu alte caracteristici proverbiale deoarece, așa cum susțin aceștia, popularitatea unor ziceri înțelepte pot fi atribuite direct „caracterului succint” pentru că „sunt scurte, la obiect, complete și au intrat rapid în mintea publicului și au rezistat” (Ridout & Witting, 1969:8). În afară de faptul de a fi scurte, celelalte caracteristici care fac proverbele să fie memorabile și, prin urmare, populare, sunt reprezentate de capacitatea lor a de a avea o valoare figurată, de indicii gramaticali și sintactici, de trăsăturile semantice (ironie, paralelism, paradox), de cele lexicale (cuvinte arhaice) și de trăsăturile fonice (aliterație, metru, rimă) (Arora, 1984, citată în Mieder & Holmes, 2000). Altfel spus, „cu cât mai mult o declarație anume conține astfel de indici, cu atât cresc șansele de a fi percepută ca proverb” (Mieder & Holmes, 2000:39) deoarece aceste caracteristici fac proverbele să fie ușor de reținut și, în consecință, contribuie la popularitatea și tradiționalitatea acestora.

2.2.2. Valoarea metaforică

Pentru ca o rostire/exprimare să fie percepută ca proverb, trebuie să aibă mai mult degrabă figurat decât literal. Mulți oameni de știință susțin valoarea metaforică a unui proverb

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

(de exemplu "the fish rots from the head first"-*"Peștele de la cap se împute"*). Astfel, potrivit lui Gibbs & Beitel, „marea majoritate a zicerilor proverbiale sunt metaforice“ (2003: 16), în timp ce Nuessel afirmă că „una dintre cele mai definitorii caracteristici ale limbajului proverbial este dependența extensivă de discursul figurativ“ (2003:402).

De asemenea, potrivit lui Dundes, „majoritatea proverbelor sunt metaforice“ (Mieder, 2006: 11), acest fapt implicând: hiperbola, paradoxul și personificarea. Lakoff (1989) îl susține pe Dundes, definind proverbele ca „metaforice de la natură“ (Lakoff și Turner, 1989).

Dintre cercetătorii români, omul de știință Cezar Tabarcea „a mers până într-acolo încât să pretindă“ (Savin, 2010:62) că „acestea sunt metafore deictice“ (Tabarcea, 1982: 42).

Datorită sensului lor figurat, sunt folosite din plin în texte literare, dar și în comunicarea de zi cu zi. Sunt mulți autori faimoși precum Abraham Lincoln, Charles Dicken, Winston S. Churchill și Berthold Brecht, care folosesc proverbe în romanele lor (Mieder, 2004).

2.2.3. Forma fixă

Ca „gen literar și aspect al limbajului viu, proverbul este stabil, concis și corect fixat și, prin urmare, poate fi transmis viitoarei generații cu minime modificări (Ssetuba, 2000: 1). Mulți oameni de știință sunt într-adevăr de părere că proverbele sunt văzute drept clișee, de cele mai multe ori folosite în structuri fixe, stabilite. Acest punct de vedere se manifestă, în principal, în studiile lui G. Permiakov (1979: 11).

Un alt aspect care trebuie luat în considerare cu atenție în ceea ce privește formele fixe ale proverbelor este vizat și anume forma scurtă/prescurtată a acestora. Astfel, aceste forme fixe tind să fie influențate în prezent de tendința de a fi economice în folosirea limbii. Așadar, formele reduse sau eliptice ale proverbelor (de exemplu, proverbele truncate), chiar dacă sunt lungi sau scurte, se folosesc de obicei în comunicarea de zi cu zi (Mieder, 2004).

2.2.4. Trăsături prozodice

Arora (1984) consideră că trăsăturile stilistice/markerii fonici ai proverbelor sunt următoarele/următorii: repetiția, aliterația, asonanța, paralelismul consonantic, rima, elipsa, metrul și așa mai departe.

Câteva exemple vor fi date în continuare:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Repetiție – *Where there's smoke, there's fire*

Aliterație – *Forgive and forget*

Asonanță – *A rolling stone gathers no moss*

Consonance – *Last but not least*

Paralelism – *Easy come, easy go*

Rimă, metru – *When the cat's away, the mice will play*

Elipsa – *Out of sight, out of mind*

2.2.5. Tonul didactic și pedagogic

Potrivit lui Wolfgang Mieder, paremiologul internațional de renume, proverbul este o „frază scurtă, în general, cunoscută din folclor, care conține înțelepciune, adevăr, morală și păreri tradiționale într-o formă metaforică, fixă și memorabilă și care este transmisă din generație în generație“ (2004: 3). Așadar, cea mai veche funcție a proverbelor este cea didactică, așa cum a subliniat și Mieder mai sus.

În opinia renumitului paremiolog Wolfgang Mieder, proverbul reprezintă o formulă scurtă, bine cunoscută în popor, ce conține înțelepciune, adevăr, morală și vederi tradiționaliste într-o formă fixă, metaforică și ușor de reținut, transmisă apoi din generație în generație. (2004:3) Astfel, cea mai veche funcție a proverbului este cea didactică.

2.2.6. Valoare comunicativ –conversațională

O altă caracteristică a proverbului constă în frecvența cu care apare în conversație dar și în comunicarea scrisă, precum discursurile, ziarele, revistele, porza, fabuele și poezia. Astfel, proverbul funcționează ca metodă impersonală de a face o comunicare personală (Arewa și Dundes 1964: 70).

Pe scurt, proverbele sunt strategii de a confrunța o situație (Obelkevich 1994: 213). În mass media actuală, proverbele apar deseori la radio, TV, în reclame sau pe internet. Deoarece proverbele reflectă diferite aspecte ale naturii umane, ele devin deosebit de folositoare în comunicare, în retorica politică, în versurile cântecelor, în titlurile de ziare sau ale cărților (Gibbs & Beitel, 2003:113; Rogers, 2003).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

2.3. Elemente contrastive în proverbele românești și englezești

2.3.1. Abordare semantică și pragmatic a proverbelor în română și engleză

În România, Iuliu Zanne a fost cel care a propus o sistematizare tematică a proverbelor, categorizându-le după cum urmează: natură fizică, animale, omul și organele sale, viața fizică, viața socială, istorie, credințe, superstiții, obiceiuri, viața morală și intelectuală, filozofie. Tot Zanne a descoperit o primă deosebire între proverbele universale și cele specifice, menționând că proverbele universale exprimă un adevăr recunoscut în întreaga lume, iar cele specifice se bazează pe descoperirile aduse de experiență (Zanne 1985, I:xx).

Din punct de vedere semantic, iată câteva dintre trăsăturile comune ale proverbelor în engleză și în română:

- Proverbe antonimice: *No smoke without fire / Nu iese fum fara foc.*
- Proverbe sinonimice: *Strike while the iron is hot / Bate fierul cât e cald.*

În opinia lui Lawal (1992), proverbele par să conțină cei mai mulți factori pragmatici, deoarece proverbul, contextualizat cum se cuvine, conține date ce sunt totodată lingvistice, filozofice, psihologice și cosmogonice.

2.3.2. Abordare lexicală și sintactică a proverbelor

La nivel lexical, subcapitolul prezintă câmpul lexical al animalelor, analizând proverbele în care apar nume de animale. Printre cele mai des menționate, apar câinele, pisica, găina, lupul sau leul, dar și peștele, măgarul sau șoarecele. Iată două exemple de proverbe paralele în română și engleză, având același câmp lexical: *A bird in hand is worth two in the bush - Vrăbia din mână face mai mult decât cioara de pe gard; When the cat is away the mice will play - Când pisica nu e acasă, șoarecii joacă pe masă.*

Structural, avem echivalenți pentru proverbe:

- Imperativ negativ: *Don't make a mountain out of a molehill / Nu face din țânțar armăsar.*
- Imperativ afirmativ: *Strike while the iron is hot / Bate fierul cât e cald.*
- Expresii paralele: *First come, first served / Primul venit, primul servit.*
- Întrebări retorice: *Is the Pope Catholic? / Calule, mănânci ovăz?*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Atât în română cât și în engleză, o propoziție apare în general sub două forme:

- Simple
- Complexe (incluzând aici coordonarea și subordonarea), împărțite în patru clase sintactice de bază:
 - Declarative
 - Interrogative
 - Directive
 - Exclamative.

Oferim în continuare câteva exemple de structuri sintactice:

Tabel 1. Propoziții declarative

SVO/C (Subiect/-Verb-Complement/Complement)	
Love is blind.	Dragostea este oarbă.
SVAO (Subiect/ Verb/ Adverb/ Complement)	
The customer is always right.	Cientul are întotdeauna dreptate.
SVOO (Subiect/ Verb/ Complement / Complement)	
The leopard can't change its spots.	Lupu-și schimbă părul dar naravul ba.
SV (Subiect/ Verb)	
Money talks.	Banii vorbesc.
Intrebări retorice	
Why buy the cow when you can get the milk free? (Mieder, 1996: 223)	De ce să cumperi vaca pentru o cană de lapte?
Commands with / without a Subject	
You must cut your coat according to the cloth.	Nu te întinde mai mult decât îți este plapuma.

Subcapitolul prezintă exemple de proverbe în propoziții simple și complexe, analizând cazuri similare de coordonare și subordonare:

Tabel 2. Coordonarea în proverbe

Coordonare prin	
And, Or, and But	Și, ori, sau, dar (iar), numai
Eagles fly alone, but sheep flock together.	Vulturul zboară singur, (dar) corbii și

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

	ciorile în stoluri.
One father is enough to govern one hundred sons, but not a hundred sons one father.	Un părinte pe toti copiii îi hrănește, iar copiii toți p-un părinte nu-l pot hrăni.
Forgive all but thyself.	Iartă pe toți numai pe tine nu.
Speak of Satan and you'll see his horns.	Vorbești de lup și lupul la ușă.
Fools make feasts, and wise men eat them.	Nebunul ține lingura iar înțeleptul mănâncă.
Give me liberty or give me death!	Dați-mi libertate sau dați-mi moarte!
Fără coordonare	
You scratch my back; I'll scratch yours. (and I'll)	O mână spală pe alta. (și amândouă fața)
Follow love and it will flee thee; flee love and it will follow thee.	Cine-mi place eu nu-l plac, cui place u nu-mi place mie.
Cold hands, warm heart.	Mâini reci, inimă fierbinte.
Coordonare prin As Well As, As Much As, Rather Than, More than, First...than	
It takes more than a hammer and nails to make a house a home.	E nevoie de mai mult decât un ciocan și niște cuie să faci din casă acasă. (Omul sfințește locul.)
It's better to be stupid for 5 minutes asking a question, than to remain stupid all your life because you didn't.	Mai bine să fii prost cinci minute dacă pui o întrebare, decât să fii prost toată viața dacă nu o faci. (E mai bine să întrebi de două ori decât să greși o dată)
We are judged by how we look as well as how we act.	Nu judecați după aspect, ci după fapte.
He that loses is merchant as well as he that gains.	De câștigi, de păgubești, tot negustor te numești.
First catch your hare, than cook it.	Pune oala la foc și iepurele în pădure.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

2.4. Concluzii

Capitolul doi prezintă abordarea contrastivă a proverbelor la nivel de formă și de conținut. Din punct de vedere al conținutului, mai multe exemple au fost analizate semantic și pragmatic. Se pare că există un număr mare de proverbe cu trăsături semantice comune. Analiza propusă, spre exemplu, pe câmpul lexical al prieteniei, arată un corp comun de proverbe ce tratează asemănător subiectul. La nivel pragmatic, proverbele au în comun funcțiile pe care le îndeplinesc. Exemplele discutate arată atitudinea vorbitorului față de actul de vorbire și față de interlocutor. Astfel, proverbele demonstrează funcția socială de a facilita comunicarea prin transmiterea mesajului.

Din punct de vedere al formei, proverbele au fost analizate la nivel lexical și sintactic. Se poate observa că multe proverbe au echivalenți ce păstrează lexical și structură originală. Un proverb exprimat printr-o întrebare, de exemplu, (*Is the Pope Catholic?*) are un echivalent construit asemănător (*Calule, mănânci ovăz?*) - deși în acest caz observăm că echivalența este doar parțială la nivel de structură, pierzând lexicul originalului.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

3. CAPITOLUL 3

ECHIVALENȚA ÎN TRADUCEREA PROVERBELOR ROMÂNEȘTI ȘI ENGLEZEȘTI

Acest capitol se concentrează pe traducerea culturală, adresându-se în special problemei non-echivalențelor culturale și a pierderilor ce apar în traducerea textelor literare. Scopul acestui studiu este acela de a investiga strategiile de traducere a proverbelor, dacă acestea duc la pierderi de ordin cultural, precum și de a sublinia rolul semnificativ al traducătorului.

Din corpusul acestui capitol fac parte traducerea în limba engleză a proverbelor lui Anton Pann și o traducere în limba română a trilogiei *Stăpânul inelelor* de J.R.R. Tolkien, precum și operele lui George Bernard Shaw. Scopul a fost acela de a explora strategiile aplicate în traducerea proverbelor și de a identifica cele mai folosite strategii.

3.1. Proverbe în traducere

Din punctul de vedere al lui Mollanazar (2001: 54), traducătorii se găsesc în imposibilitatea de a traduce proverbele literal, descoperind că nu găsesc echivalenți figurați naturali în limba țintă. Mollanazar propune în acest scop două strategii de traducere a proverbelor:

- a. Anumite proverbe asemănătoare pot fi descoperite în două limbi, în cazul nostru în limbile engleză și română, cu o formă mai mult sau mai puțin similară. De exemplu: *When you're in Rome do as the Romans do* (George Bernard Shaw) poate fi tradus prin *Când ești în Roma, fă ce fac romanii*. Acesta este un exemplu de traducere literală, care este însă, după cum se va arăta în continuare, un procedeu de evitat.
- b. Numeroase proverbe asemănătoare pot fi găsite atât în limba sursă cât și în cea țintă, având sensuri similare, dar vocabular și formă diferite.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

Atât Beekman cât și Callow (în Gorjian, 2006) menționează existența a trei modalități de a traduce proverbele:

1. Există posibilitatea că esența proverbului să fie redată de cuvintele ce urmează proverbului;
2. Proverbul poate fi substituit cu un echivalent local;
3. Sensul literal al proverbului poate fi redat direct.

John Dryden (citată în Shulte and Biguenet, 1992: 17), adaugă alte două strategii: metafrază, parafrază și imitație. De dată mai recentă, Wang (2012:152) propune patru strategii de traducere:

1. Traducere literală;
2. Traducere liberă.

3.1.1. Metode de traducere a proverbelor

Proverbele dispun de un cadru cultural bogat, precum și de trăsături etnice și geografice variate. Dacă fondul cultural al limbii nu este cunoscut, traducătorul nu poate pătrunde adevăratele semnificații și conotații. După părerea lui Filep, dificultățile apar în folosirea proverbelor, a glumelor, a afirmațiilor sarcastice sau ironice și a expresiilor idiomatice (2009: 68). În traducerea unui proverb folosit, vorbitorul aplică deseori o așa-zisă traducere comunicativă (Suh, 2008).

Traducere literală

Yowelly și Lataiwish consideră că traducerea literală reprezintă o traducere fidelă, folosită în general pentru prezentarea structurilor gramaticale ale limbii sursă și pentru compararea acestora cu cele din limba țintă (2000). Unele proverbe în engleză și română au aceeași formă și sens și sunt ușor de înțeles de către cititori. De aceea, traducătorul le poate transpune literal. Tabelul de mai jos expune câteva exemple de astfel de traducere:

Tabel 3. Traducere literală

Proverbe românești	Traducere în engleză
<i>Noi boiernași, vechi coțcărași.</i>	<i>New gentlemen, old knaves.</i>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

<i>A fi ca nepotul mitropolitului între oi.</i>	<i>Like the bishop's nephew amongst the sheep.</i>
<i>Nașul botează, nașul cutează.</i>	<i>Godfather christens, godfather dares.</i>
<i>Dintr-un lemn faci si cruce si lopată. (Zanne, I, p. 203)</i>	<i>From wood you make both cross and shovel.</i>

Sursa: traducere proprie

Din aceste exemple, observăm că traducerea literală poate menține comparația vie a probelelor. Analizăm în continuare următorul proverb:

Tabel 4. Traducere literală - trăsături

Trăsături	<i>Dintr-un lemn faci și cruce și lopată. (Zanne, I, p. 203)</i>	<i>From wood you make both cross and shovel.</i>
Structură	Octopartite	
Nivel semantic	Cuvântul <i>cruce</i> poate fi considerat a avea un sens obiectiv datorită convergenței semantice dintre constituenții nominali, respectiv <i>lemn</i> , <i>cruce</i> și <i>lopată</i> , subliniind ideea că lucrurile create din aceeași materie preiau identități diverse. Sensul obiectiv al cuvântului <i>cruce</i> , anume obiect făcut din lemn, este asigurat de proximitatea cuvântului <i>lemn</i> , pe de o parte, și <i>lopată</i> , pe de altă parte.	
Nivel pragmatic	Convergența denotativă a constituenților nominali nu împiedică preluarea de către proverb a percepției conotative legitime în diverse contexte comunicaționale: a) În cazul în care o persoană ar folosi proverbul pentru a evalua relația părinte-copil, proverbul ar avea înțelesul următor: Părinții pot avea și copii buni, și copii răi. b) În cazul în care o persoană recurge la proverb când vorbește despre acțiuni și efectele acestora, sensul paremiologic ar fi probabil: Aceeași acțiune poate avea diferite efecte. c) În cazul în care o persoană apelează la proverb vorbind despre schimburi și avantajele și dezavantajele	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

	<p>acestora, sensul ar fi: Orice schimb cu pierderea și câștigul lui.</p> <p>Aceste corelații sunt bazate pe analogii. Ceea ce percepția denotativă relevă legat de materie (bucată de lemn) și artefacte (cruce, lopată), percepția conotativă reflectă legat de esență și aparență. În inima proverbului se află relativismul empiric în funcție de care aspectele realității devin demne de observație.</p>	
Nivel sintactic	<i>Dintr-un lemn faci și cruce și lopată. (Zanne, I, p. 203)</i>	<i>From wood you make both cross and shovel.</i>
	Locuțiune prepozițională + Verb+ Complement direct+ Complement direct.	Locuțiune prepozițională + Subiect+ Verb+ Complement direct + Complement direct + Complement direct

Sursa: traducere proprie

Traducere liberă

Traducerea liberă este cunoscută și sub numele de traducere *simț prin simț* și reprezintă reafirmarea mesajului textului din limbă sursă în limbă țintă, neținând cont de corespondența formală. Se referă de fapt la înlocuirea fiecărui cuvânt din limbă sursă cu echivalentul gramatical cel mai apropiat din limba țintă. Prin urmare, proverbul “Familiaritatea naște dispreț” poate fi tradus folosind metoda traducerii libere prin: “Familiarity breeds contempt”. Ne centram așadar pe mesajul redat prin cuvinte și nu pe corespondența formală.

Ghazala (1995) consideră că există mai multe subtipuri de traducere liberă: traducere liberă contextuală și traducere liberă pragmatică.

a) Traducere liberă contextuală

După părerea lui Ghazala, această metodă de traducere liberă derivă din context, dar îl poate depăși sub forma exagerărilor, a expresivității și a limbajului dur (1995: 14). Deși această

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

metodă pare a fi fără limitări, este totuși bazată pe original. Prin urmare, acest tip de traducere nu este acceptabil, dată fiind depărtarea de context.

b) Traducere liberă pragmatică

Acest tip de traducere nu derivă din textul original. Traducătorul oferă o traducere conformă propriilor sale raționamente. În mod evident, traducătorul înțelege sensul pragmatic al textului sursă și îl traduce ca atare. Traducerea devine indirectă, pragmatică, bazată pe sensurile aflate în spatele a ceea ce se spune (Ghazala, 1995: 15-16). Traducerea liberă pragmatică nu se bazează pe contextul direct. Fiecare traducător are perspectiva sa proprie, așadar această metodă nu este una sigură, distanțându-se de textul original.

Substituție

Traducerea prin substituție se referă la folosirea de către traducător a unui proverb din limba țintă similar ca sens cu proverbul din limbă sursă. Cultura la nivel global cunoaște multe diferențieri, dar are și multe elemente comune. Majoritatea proverbelor fiind produse ca rezultat al vieții de zi cu zi a individului, experiențele acestora sunt comune și sunt reflectate în proverbe. Multe proverbe în engleză și română au sensuri și conotații similare. În acest context, traducătorul ar trebui să folosească metoda substituției.

Combinarea dintre traducerea liberă și literală

În traducerea proverbelor, traducătorul poate întâlni situația în care multe proverbe au un fundament istoric și cultural complex. De aceea, dacă adoptă metoda traducerii literale, deși poate reda conotația literală a proverbului, cu siguranță nu poate reda sensul primar al acestuia. Dacă pe de altă parte se folosește metoda traducerii libere, chiar dacă sensul este redat corect, comparația poate fi pierdută. Prin urmare, are trebui folosită o combinație între cele două metode. Astfel, traducerea poate exprima sensul și conotația literală primară a proverbului.

3.1.2. Conceptul de echivalență și traducerea proverbelor

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Pentru ca echivalența să se producă, atât textul sursă cât și cel țintă trebuie să reflecte trăsăturile funcționale relevante ale contextului (Hatim, 2001: 13). Numeroși cercetători ai teoriei echivalenței consideră că traducerea trebuie să se afle într-o anumită măsură într-o relație echivalentă cu textul inițial. În opinia lui Hatim, transferul suportă influența următorilor factori: proprietățile limbii sursă/țintă, posibilitățile și limitările acestora; felul în care realitatea este percepută; normele lingvistice, stilistice și estetice; tradițiile traducerilor și specificările clientului (2001: 28).

Mona Baker explică noțiunea de echivalență la următoarele niveluri: nivelul lexical, cel gramatical, cel textual și cel pragmatic (1992).

3.1.3. Dificultăți în traducere

În traducerea textului, există posibilitatea ca traducătorul să întâlnească diverse situații problematice. Ghazala (1995) consideră că dificultățile în traducere sunt de natură gramaticală, lexicală, stilistică și fonologică.

Dificultăți lexicale

Din punct de vedere lexical, dificultățile principale întâlnite de traducători sunt:

- a. Apariția sinonimiei, atunci când traducătorul nu diferențiază cuvintele ce au conotații similare, deși nu reprezintă același lucru.
- b. Polisemia și monosemia apar când traducătorul nu face diferența între cele două și oferă un singur sens în toate cazurile.

Alte probleme majore apar în cazul traducerii colocațiilor, idiomurilor, proverbelor, metaforelor dar și a textelor tehnice. De asemenea, pun probleme și numele proprii, titlurile, stabilimentele politice, termenii geografici, precum și acronimele (Ghazala, 1995:24).

Dificultăți gramaticale

Printre cele mai des întâlnite situații problematice, enumerăm:

- a. Traducerea verbelor „be”, „have” și a modalelor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- b. Traducerea timpurilor verbale și a articolelor
- c. Traducerea adjectivelor și a pronumelor personale.
- d. Traducerea propozițiilor nominale, verbale și condiționale.

Dificultăți stilistice

Dificultățile stilistice apar la următoarele niveluri:

-Formalitatea: diversele grade de exprimare formală pot pune probleme traducătorului dacă acesta nu le cunoaște;

-Ambiguitatea: traducătorul nu poate obține conotația din text datorită stilului ambiguu, ceea ce duce la perturbarea mesajului real al textului sursă.

Alte probleme de natură stilistică includ paralelismul, redundanța și nominalizare vs. verbalizare (Ghazala, 1995:18-24).

Probleme culturale

Numeroase probleme apar în traducerea interculturală. Conform celor spuse de Yowell și Lataiwish (2000:107), cu cât este mai mare prăpastia dintre cultura sursă și cea țintă, cu atât problemele se accentuează. Traducerea din limba engleză în limba română și viceversa se dovedește dificilă cu atât mai mult cu cât aparțin a două familii de limbi diferite (ramura germanică și ramura latină).

3.2. Traducere și echivalență în proverbele românești și englezești

3.2.1. Metoda traducerii literale

Urmatoarele exemple ilustrează metoda traducerii literale:

Tabel 5. Exemple de proverbe traduse prin metoda traducerii literale

No.	Proverbe englezești	Proverbe românești
1	He that breaks a thing to find out what it is has left the path of wisdom (17).	<i>Cel care farâmă un lucru numai ca să vadă ce este a părăsit calea înțelepciunii.</i> (Tolkien,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

		<i>Stăpânul inelelor</i> , 2012: 401)
2	Gain and loss are sworn brothers.	Câștigul și paguba sunt frați de cruce.
4	Godfather christens, godfather dares.	Nașul botează, nașul cutează.
5	Water flows, rocks remain.	Apa trece, pietrele rămân.

În cel dintâi proverb este folosită metoda de traducere *Unu la unu / cuvânt cu cuvânt*, ordinea cuvintelor din limba sursă este menținută în limba țintă, ambele texte având același tip de cuvinte. Se desprind totuși câteva diferențe: cuvântul numai folosit ca mod de subliniere a afirmației și subiectul *he* devine *ce* în textul țintă.

În al doilea exemplu, unica diferență este prepoziția *de* în textul țintă. Sensul este însă păstrat în totalitate, precum și formă gramaticală (excepție făcând ordinea cuvintelor în expresiile *sworn brothers - frați de cruce*).

În al patrulea exemplu, aceeași metodă este folosită, deși de această dată este inclusă și o repetiție: *nașul/godfather*; textul sursă se regăsește în cel țintă din punct de vedere al sensului, al structurii (cvadripartită), gramatical (propoziții coordonate prin virgulă).

Tabel 6. Traducere literală – trăsături

Trăsături	Godfather christens, godfather dares.	Nașul botează, nașul cutează.
Structura	Cvadripartită	
Nivel semantic	Atât proverbele românești și englezești sunt proverbe comune opace, deoarece relevanța cuvântului <i>dares</i> este dificil de înțeles în lipsa cunoașterii contextului în care se regăsește proverbul.	
Nivel pragmatic	<p>Ambele proverbe reprezintă un act ilocuționar.</p> <p>(1) Din punct de vedere lingvistic, se referă la înțelegerea posibilei personificări a nașului, care poate fi preceput ca părinte spiritual.</p> <p>(2) Din punct de vedere situațional: Nașul este un om curajos.</p>	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

	(3) Din punct de vedere psihologic: Este nevoie de un om curajos, cu frică de Dumnezeu, pentru a fi naș.	
Nivel lexical	Ambele proverbe sunt expresii paralele din punct de vedere lexical: “ <u>Godfather</u> christens, <u>godfather</u> dares.”/ “ <u>Nașul</u> botează, <u>nașul</u> cutează.”	
Nivel fonetic	Aliterația consoanei /g/, ocluzivă velară sonoră, care asigură ideea de măreție: Godfather. Cuvintele cheie ‘Godfather / Godfather’ încep cu consoana/sunetul /g/ repetiția facilitând contextul și dând coerență proverbului.	Aliterația consoanei nazale alveolare /n/: Nașul Două cuvinte încep cu consoană/sunetul /n/, un sunet nazal alveolar, subliniind ideea de persoană impozantă: nașul. Sunetul /n/ apare de două ori la începutul cuvântului Nașul/ Nașul, repetiția facilitând contextul și dând coerență proverbului.
	Repetiția subiectului în ambele proverbe; proverbul românesc rimează: “Nașul botează, nașul cutează.”	
Nivel sintactic	Ambele proverbe sunt propoziții coordonate prin virgule, aparținând categoriei sintactice a propozițiilor declarative-afirmative. SP, SP. (SUBIECT/PREDICAT, SUBIECT/PREDICAT)	

În ultimul exemplu se folosește din nou metoda traducerii literale, menținându-se prin traducere sensul, numărul de cuvinte, gramatica și forma textului original. Ambele proverbe sunt cvadripartite, equational. Există aici o echivalență la nivel semantic/pragmatic, precum și la nivel lexical/semantic, după cum ilustrează analiza următoare:

Tabel 7. Echivalență perfectă la nivel semantic/pragmatic și la nivel lexical/semantic

Trăsături	Water flows, rocks remain.	Apa trece, pietrele rămân.
------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

Structura	Cvadripartită
Nivel semantic	Ambele proverbe relevă un adevăr comun transparent, transmițând un mesaj ușor de ancorat în contextul folosit. Proverbele exprimă cunoașterea practică a naturii precum și cunoașterea naturii timpului.
Nivel pragmatic	Ambele proverbe reprezintă un act ilocuționar, asertiv. (1) Din punct de vedere lingvistic, se referă la înțelegerea posibilei personificări a cuvintelor water/rocks (apă/pietre), putând fi citite astfel: timpul trece, miturile.amintirile rămân. (2) Din punct de vedere situațional: societatea/comunitatea își păstrează tradițiile (rocks remain/pietrele rămân) în ciuda trecerii timpului și a circumstanțelor (water flows/apa trece). (3) Din punct de vedere sociologic: tradițiile și cultura sunt respectate și menținute.
Nivel lexical	Ambele proverbe sunt propoziții paralele: “Water flows, rocks remain.”/ “Apa trece, pietrele rămân.”
Nivel sintactic	Ambele proverbe sunt propoziții complexe, coordonate prin virgule, aparținând categoriei propozițiilor declarative. SP, SP. (SUBIECT/PREDICAT, SUBIECT/PREDICAT)

3.2.2. Metoda traducerii libere

Exemplele de mai jos au fost traduse prin metoda traducerii libere. Se dorește ilustrarea diferenței dintre traducerea literală și cea liberă.

Tabel 8. Proverbe traduse prin metoda traducerii libere

	Proverbe englezești	Proverbe românești
1	<i>If you wish good advice, consult an old man.</i>	<i>Cine are bătrân să-l vândă și cine n-are să-l cumpere. (Dacă tu vrei <u>bun sfat</u>, consultă un <u>bătrân om</u>- literal translation)</i>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

2	<i>Every man is <u>the</u> architect of his own fortune.</i>	<i>Norocu-i după cum și-l face omul. (Fiecare om este arhitect al propriului său noroc - literal translation)</i>
6	<i>Like father like son.</i>	<i>Urât tată a avut, Să-i semene l-a făcut. (Anton, Pann, 14)</i>
7	<i>First remove the beam from your own eye, and then you'll see clearly.</i>	<i>Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți În spinare? (Anton, Pann, 16)</i>

Sursa: traducere proprie

În primul exemplu, singurul cuvânt comun este *old/ bătrân*. După cum se vede din varianta traducerii literale, deși sensul este păstrat, din punct de vedere al gramaticii limbii române (adjectivul postpus este mult mai uzual, acesta apărând antepus numai din considerente stilistice), traducerea produce un disconfort în limba țintă, regula în limbă engleză fiind diferită: adjectiv + substantiv.

Al doilea exemplu arată două cuvinte comune: *man* și *fortune*. În acest proverb, ordinea cuvintelor este modificată, numărul cuvintelor nu este același, singurul element comun fiind sensul. În varianta unde s-a folosit metoda traducerii literale, traducerea ar fi fost: Fiecare om este arhitect al propriului său noroc, care păstrează și conotația din limba sursă.

Ultimele două exemple sunt cele mai expresive:

- *Urât tată a avut, Să-i semene l-a făcut* (Pann, 14) este tradus în limba țintă ca *Like father like son*. Un singur cuvânt apare în comun: *father*.

- *First remove the beam from your own eye, and then you'll see clearly* este tradus prin *Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare/ Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți /În spinare?* (Pann, 16). Cum nici un cuvânt nu este păstrat de la un text la celălalt, acest proverb oferă cel mai bun exemplu de traducere liberă.

3.2.3. Metoda substituției

Tabel 9. Proverbe traduse prin metoda substituției

Proverbe englezești	Proverbe românești
---------------------	--------------------

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

<i>Actions speak louder than words.</i>	<i>Faptele grăiesc mai apăsător decât vorbele.</i>
<i>As you bake, so shall you eat.</i>	<i>Cum îți așterni, așa vei dormi.</i>

Sursa: traducere proprie

În primul exemplu, "Actions speak louder than words", mai multe substituiți au loc, observabile în folosirea sinonimelor: *actions/faptele* și *louder/apăsător*. Așadar, dacă s-ar fi folosit o traducere literală, cuvânt cu cuvânt, *actions* s-ar fi tradus prin *acțiunile* și *louder* prin *tare*. Pentru a oferi o înțelegere mai bună a proverbului, traducătorul a optat în favoarea acestor două sinonime.

În al doilea exemplu, contextul *bake - eat* este substituit prin contextul *așterni - dormi*.

3.2.4. Combinarea traducerii literale și libere

Tabel 10. Proverbe traduse prin metoda combinării traducerii libere și literale

Proverbe englezești	Proverbe românești
"Advice is a dangerous gift, even <i>from the wise to the wise</i> , and all courses may <i>run ill</i> ."	Sfatul e un dar periculos, chiar și între înțelepți, și toate căile se pot <i>dovedi nefaste</i> . (Tolkien, <i>Stăpânul inelelor</i> , 2012: 138)
First remove the beam from your own eye, and <i>then you'll see clearly</i> .	<i>Vezi bârna din ochiul tău și nu vorbi p-alta de rău</i> . (Anton, Pann, 13)

În primul exemplu, traducerea proverbului este o combinație între traducerea literală, în prima parte: *Advice is a dangerous gift/ Sfatul e un dar periculos*, cu traducere liberă în cea de a doua parte: *even from the wise to the wise/ chiar și între înțelepți*, a treia parte fiind tradusă literal de asemenea: *and all courses may/ și toate căile se pot*, ca și ultima parte: *run ill/ dovedi nefaste*.

Al doilea exemplu este tradus inițial prin metoda traducerii libere: *first remove/ vezi bârna*, apoi prin traducere literală: *the beam from your own eye, și/ bârna din ochiul tău*, iar partea finală este tradusă liber: *then you'll see clearly/ nu vorbi p-alta de rău*.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

3.2.5. Proverbe echivalente și non-echivalente

Proverbe echivalente

Echivalențele care apar independent și spontan în fiecare limbă sunt uneori totale, conținând același tip de metafore, datorate experiențelor ontologice similare, precum și fondului social, economic, psihologic și cultural comun (Ene, 2010: 205).

Tabel 11. Proverbe echivalente în engleză și română

	Proverbe englezești	Proverbe românești
1	As proud as a peacock.	<i>Mândru ca un cocoș.</i>
2	As white as snow.	<i>Alb ca zăpada.</i>
3	Strike the iron, while it's hot.	<i>Bate fierul cât e cald.</i>
4	The pearl lies at the bottom of the sea, while the corpse floats on the surface.	<i>Mărgăritarul stă în fundul mării și mortăciunea plutește pe d-asupra. (la suprafață)</i>
5	Some things are ill to hear when the world's in shadow.	Unele lucruri nu e bine să le auzi când lumea e cufundată în umbră. (Tolkien, <i>Stăpânul inelelor</i> , 2012: 203)

Sursa: Ene, 2010: 206 și traducerea trilogiei *The Lord of the Rings*

Folosită mai ales în traducerea proverbelor și a idiomurilor, echivalența funcțională nu poate fi redusă la echivalența elementelor constitutive ale proverbului, ale idiomului și a imaginilor conținute de către acestea. Echivalența funcțională oferă aceeași funcție din limba sursă, folosind un proverb/idiom cu aceeași funcție în limba țintă (Badea, 2004: 3).

În ultimul exemplu s-a folosit o traducere literală parțială, textul țintă păstrând sensul și unele trăsături ale textului sursă. Echivalența parțială la nivel semantic/pragmatic și lexical/sintactic este ilustrată în analiza următoare:

Tabel 12. Echivalență parțială la nivel semantic/pragmatic și la nivel lexical/semantic

Trăsături	Some things are ill to hear <u>when</u>	Unele lucruri nu e bine să
------------------	--	-----------------------------------

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

	the world's in shadow.	le auzi <u>când</u> lumea e cufundată în umbră.
Nivel Semantic	Sunt proverbe ce conțin un adevăr comun și transparent, transmițând un mesaj ușor de ancorat în contextul folosit. Proverbele exprimă cunoașterea practică a naturii, observații sociologice de bază asupra lumii și a vieții.	
Nivel pragmatic	<p>Proverbele reprezintă un act ilocuționar asertiv.</p> <p>(1) Din punct de vedere lingvistic, se referă la înțelegerea metaforei <i>shadow</i> (<i>umbră</i>) percepută ca <i>trouble</i>, <i>torment</i>, <i>disaster</i> (probleme, dezastre). <i>ill/nu e bine</i> și <i>shadow/umbră</i> oferă sensului o conotație negativă.</p> <p>(2) Din punct de vedere situațional: ar fi bine să nu spui/faci anumite cuvinte/fapte (<i>Some things are ill to hear / Unele lucruri nu e bine să le auzi</i>) în vremuri grele (<i>when the world is în shadow/ când lumea e cufundată în umbră</i>).</p>	
Nivel lexical	Ambele proverbe sunt imperative, negative: "Some things are <u>ill to hear</u> when the world's in <u>shadow</u> ." / "Unele lucruri <u>nu e bine</u> să le auzi când lumea e cufundată <u>în umbră</u> ."	
Nivel sintactic	Ambele proverbe sunt propoziții adevrbiale complexe, coordonate prin adverbul <i>when/când</i> , aparținând categoriei sintactice de directive - ordine negative. <i>Subordonate temporale</i>	

Echivalența în formă

Tabel 13. Echivalența în formă (a)

	Proverbe englezești	Proverbe românești
1	<i>Like mother, like daughter. / Like father, like son.</i>	<i>Așa mamă, așa fiică. / Așa tată, așa fiu.</i> (Paczolay, 1997: 137)
4	<i>Where there's life there's hope.</i>	<i>Unde-i viață-i și nădejde.</i> (Tolkien, <i>Stăpânul inelelor</i> , 2012: 443)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Primul proverb pleacă de la ideea că atât fiii cât și fiicele vor deveni persoane asemănătoare cu părinții lor, deoarece în general învățarea se produce prin observație și imitare. Fiul unui om de știință poate dezvolta același abilități și să devină la rândul lui om de știință, așa cum fiul unui delincvent are șanse mari de a imita comportamentul părintelui său. Ambele proverbe sunt cvadripartite și ecuacionale. Există o echivalență perfectă la nivel semnatic și lexical, incluzând și repetiția *like...like.../ așa...așa...*

Tabel 14. Echivalență în formă (b)

Trăsături	<i>Like mother, like daughter. / Like father, like son.</i>	<i>Așa mamă, așa fiică. / Așa tată, așa fiu.</i>
Structura	Cvadripartită	
Nivel semantic	<p>Sunt proverbe ce conțin un adevăr comun și transparent, transmițând un mesaj ușor de ancorat în contextul folosit: fiii, fiicele pot arăta și se pot comporta asemeni tatălui/ mamei.</p> <p>Proverbele exprimă cunoaștere practică, observații simple, adevăruri generale, perspective tradiționale, comportament recunoscut de întreaga comunitate. Sunt proverbe sinonimice. Pot prelua un sens figurat și pot fi folosite ca referire la un inventator și invenția lui.</p>	
Nivel pragmatic	<p>Ambele proverbe sunt un act ilocuționar, asertiv.</p> <p>(1) Din punct de vedere lingvistic, se referă la înțelegerea asemănării dintre persoanele aflate în rudenie.</p> <p>(2) Din punct de vedere situațional: pot avea sens figurat.</p> <p>(3) Din punct de vedere psihologic, se referă la paralele existente între părinți și copii, la asemănările evidente dintre ei.</p>	
Nivel lexical	Ambele proverbe sunt propoziții declarative ce includ repetiția <i>like...like/așa...așa...</i>	
Nivel sintactic	Ambele proverbe sunt propoziții adverbiale complexe,	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

	coordonate prin virgule, aparținând categoriei sintactice de propoziție (declarative). Propoziții comparative exprimate prin prepozițiile <i>like/așa</i> .
--	---

Echivalența de sens

Tabel 15. Echivalența de sens

	Proverbe englezesti	Proverbe romanesti
6	You cannot serve God and Mammon.	Nu poți fi slugă la doi stăpâni.
7	Fair speech may hide a foul heart.	Vorba meșteșugită ascunde ades o inimă mârșavă. (Tolkien, <i>Stăpânul inelelor</i> , 2012: 404)

Autori precum Wynkyn de Worde, încă din secolul al XVI-lea și John Milton, în 1667, menționează numele lui Mammon. Astăzi, după cum spune Flavell, Mammon a devenit personificarea banului, având implicații religioase mai pronunțate decât în timpurile străvechi (1993: 112). Proverbul în limba română nu are aceeași conotație religioasă ca cel din limba engleză. Aceeași idee de bază este păstrată, aceea că nu poți sluji doi stăpâni, dar nu se menționează nici numele lui Dumnezeu, nici cel al lui Mammon. Singura asemănare din punct de vedere structural este negarea ideii de servitute: *serve* - *slugă*. Ambele variante apar ca proverbe imperative cu structură tripartită.

În al doilea exemplu, apar următoarele diferențe și asemănări:

Tabel 16. Diferențe structurale

Trăsături	Fair speech may hide a foul heart.	Vorba meșteșugită ascunde ades o inimă mârșavă. (Tolkien, <i>Stăpânul inelelor</i> 2012: 404)
Nivel semantic	Sunt proverbe ce conțin un adevăr comun și transparent, transmițând un mesaj ușor de ancorat în contextul folosit: oamenii	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUNIVERSITAS
GALATIENSIS

	nu trebuie să se încreadă în vorbele frumoase deoarece acestea pot ascunde intenții rele. Ambele proverbe exprimă observații simple ale lumii și ale vieții.	
Nivel pragmatic	<p>Ambele proverbe reprezintă un act ilocuționar, asertiv.</p> <p>(1) Din punct de vedere lingvistic, se referă la înțelegerea posibilității ca <i>fair speech/ vorba meșteșugită</i> să ascundă a <i>foul heart</i> (o inimă mârșavă).</p> <p>(2) Din punct de vedere situațional: sugerează faptul că un dar frumos nu este și unul plăcut (calul troian).</p>	
Nivel lexical	Din punct de vedere lexical, aceste proverbe sunt propoziții afirmative, exprimând posibile intenții negative mascate de vorbe frumoase.	
Nivel sintactic	<p>Fair speech <i>may</i> hide a foul heart.</p> <p>SUBIECT (grup nominal) + <u>VERB MODAL</u> + VERB INFINITIV + COMPLEMENT DIRECT</p>	<p>Vorba meșteșugită ascunde <i>ades</i> o inimă mârșavă.</p> <p>SUBIECT (grup nominal) + VERB+ <u>ADVERB</u> + COMPLEMENT DIRECT</p>
	La nivel sintactic, cele două proverbe diferă în ordinea cuvintelor: adjectiv + substantiv (în engleză) și substantiv + adjectiv (în română) în cadrul grupurilor nominale ce formează subiectul și complementul direct. Verbul modal din limba engleză este înlocuit cu adverbul temporal <i>ades</i> în limba română.	

Proverbe non-echivalente

Tabel 17. Exemple de non-echivalență

Proverbe românești fără echivalent în limba engleză	
1	A da ortul popii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

2	Brânză bună în burduf de câine.
3	Pică pară mălăiață în gura lui Nătăfleată.
4	Porcul nu se îngrașă în ajun de Crăciun.
5	A se duce pe apa Sâmbetei.
6	Nici în căruță, nici în teleguță.
7	Bate toba la Craiova, de s-aude în Moldova.

1. A da ortul popii.

În cazul acestui proverb, lipsa echivalenței se datorează cuvântului *ortul*. În limba română, ortul reprezintă o monedă de mică valoare, care apare ca simbol în paremiologia românească a plății oferite preotului la înmormântarea cuiva. Apare și un al doilea sens aici, moneda fiind considerată tributul oferit pentru ca sufletul decedatului să ajungă la ceruri. Ortul face parte deci din ritualul românesc de înmormântare, iar monedele sunt așezate în sicriu, pe pieptul decedatului, aruncându-se apoi la răspântii pe măsură ce procesiunea funerară se apropie de cimitir. Această realitate nu se regăsește în alte culturi, ceea ce face traducerea echivalentă imposibilă. Proverbul are sensul figurat de a muri, de aceea, pentru o traducere a sensului, trebuie selectat un proverb care să aibă acest sens. O variantă în limbă engleză a acestui proverb este *to kick the bucket* (Gönczöl-Davies, 2007: 131), dar folosindu-l, pierdem din vedere forma și lexicul din limba română.

2. *Brânză bună în burduf de câine*. În limba română, cuvântul *burduf* se referă la un sac făcut din piele netăbăcită de animal (capră, oaie, bivol), folosit pentru a păstra apă, făină sau brânză. În cultura românească, brânza de burduf este foarte apreciată. De aceea, afirmația că brânza bună este păstrată într-un sac făcut din piele de câine are sensul de irosire, iar proverbul se folosește pentru a descrie persoane care deși au calități bune dezamăgesc prin conduita lor. Ar putea fi tradus prin *a diamond in the rough*, dar nu este decât o asemănare aproximativă. O traducere literală a proverbului a fost propusă de Roșca (2010: 6): “Good cheese in the barrel from a dog’s skin”, dar folosirea acestei variante ar trebui însoțită de o notă de subsol sau o parafrază pentru a explica tradiția românească.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

3. Proverbul *Pică pară mălăiață în gura lui Nătăfleacă* face referire la persoane lipsite de istețime care obțin uneori lucruri fără a depune nici un efort. *Nătăfleacă* semnifică un om leneș sau prost, iar un posibil echivalent în limba engleză ar fi *silly Billy*. Adjectivul *mălăiață* desemnează fructe sau legume foarte coapte, care se desprind singure de pe tulpină sau din copac. Așadar, o traducere literală aproximativă ar apărea în această formă: *A ripe pear will fall into silly Billy's mouth*. Dicționarul Frazeologic Român - Englez propune aceste soluții de traducere: *to come like a windfall, be like a windfall/ to fall from the moon, drop from the sky*. Totuși, aceste expresii dau o conotație diferită proverbului românesc, referindu-se la ceva ce se întâmplă pe neașteptate.

4. *Porcul nu se îngrașă în ajun de Crăciun.*

În tradiția românească, masa de Crăciun include produse preparate din carne de porc. De aceea, este necesar ca porcul să fie gras înainte de Crăciun, presupunând că fermierul l-a hrănit corespunzător în lunile premergătoare. Prin urmare, proverbul se referă la acțiunea inutilă de a îngrășa porcul în ajunul Crăciunului, așa cum este inutil să te pregătești pentru un eveniment important sau un termen limită în ultimele clipe. Din moment ce o expresie asemănătoare nu se regăsește în limba engleză, autoarea propune înlocuirea cu expresia *leaving it to the last minute*, ceea ce din nefericire nu redă nici lexical, nici structural proverbul românesc, dar păstrează într-o anumită măsură sensul de bază.

5. *A se duce pe apa Sâmbetei.*

În mitologia românească, Apa Sâmbetei denumește apa care înconjoară întreg pământul, deși semnificația ei diferă de la o regiune la alta. În Bucovina, de exemplu, expresia descrie fie apa clocotită aflată în apropierea iadului, fie rece, peste aceasta fiind așezată împărăția lui Dumnezeu. Tot în această regiune, se crede că femeile nu pot trece apa Sâmbetei, ci doar călugării ce duc viață duhovnicească. În cultura românească, apa Sâmbetei face referire la râul care duce către iad, patronat de Sfânta Sâmbătă, de aceea a se duce pe apa Sâmbetei descrie o acțiune fără nici un rezultat, sau cu un rezultat negativ. Posibili corespondenți ai expresiei în limba engleză sunt *to go to the winds* și *to end in smoke*. Aceste variante însă nu redau întregul fond mitologic al versiunii din limba română. Bailey Nathan consideră că o traducere a acestui proverb ar putea fi "All goes down Gutter Lane." (1721: 22)

6. *Nici în căruță, nici în teleguță.*

Acest proverb desemnează o persoană care nu este mulțumită indiferent de opțiunile pe care le are, rămânând indecisă. Proverbul conține rima *căruță - teleguță*, cuvinte ce descriu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

mijloace de transport. Echivalenți parțiali ai proverbului în limba engleză sunt *to be neither here nor there* sau *neither on nor off*, pornind de la opoziția *neither-nor/nici-nici*.

7. Bate toba la Craiova, de s-aude în Moldova

Proverbul se referă la persoane bârfitoare, împrăștiind veștile aflate tuturor, având în general o conotație negativă. Cele două nume proprii sunt denumirile unui oraș (Craiova) și a unei regiuni (Moldova) din România. Cum aceste locuri se află în diferite părți ale țării, se desprinde sensul de a bate toba suficient de tare pentru a se auzi dintr-un capăt în celălalt al țării, subliniind rapiditatea cu care circulă bârfele. O traducere aproximativă ar fi *news travel fast*, dar această variantă pierde referirea la cele două locații românești, proverbul pierzând astfel sensul de bază și coloratura formei.

3.3. Concluzii

Acest ultim capitol al studiului prezintă în oglindă atât proverbe în limba română cât și în limba engleză, în încercarea de a compara și a contrasta traducerile lor cu scopul de a observa similaritățile apărute precum și lucrurile de bază care le separă.

S-a propus o clasificare în două categorii a proverbelor pe criteriul traductibilității lor. Prima categorie aparține proverbelor echivalente în ambele limbi, subdivizate apoi în proverbe echivalente din punct de vedere al formei și proverbe echivalente din punct de vedere al conținutului. După aplicarea celor două strategii de bază descrise în detaliu în capitolul anterior, traducerea literală și traducerea liberă, se observă adoptarea cu ușurință a celei de-a doua strategii în defavoarea celeilalte. Nu putem afirma că prin traducere liberă obținem un echivalent perfect între două proverbe din limbi diferite, după cum nu putem nici susține că echivalența perfectă există. Numărul mare al studiilor în domeniu demonstrează, de altfel, că acest țel este practic de neatins, cu precădere în cazul idiomurilor și al proverbelor, unități lingvistice cu un profund specific cultural. Atât timp cât discutăm despre realități specifice unei singure culturi, nu putem asigura o traducere perfectă, care să redea atât savoarea sensului cât și a exprimării din limbă sursă în așa fel încât aceasta să fie percepută în întregime de către vorbitorul limbii țintă.

În cercetarea noastră, am descoperit cazuri care apar ca perfect echivalente, cum ar fi de exemplu: *When the cat's away, the mice will play* - *Când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă*. Într-adevăr, asemănarea pare foarte mare, dar la o analiză aprofundată, observăm diferențele: forma verbală afirmativă ('s away) vs forma verbală negativă (nu-i); timp verbal viitor

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

(*will play*) vs timp verbal prezent (*joacă*); adăugarea circumstanțialului de loc în limba română (*pe masă*). Prin urmare, nici în acest caz nu putem vorbi decât de echivalență de sens și echivalență parțială de formă, întrucât echivalența perfectă ar trebui să păstreze intacte toate aspectele, la nivel semantic, lexical, pragmatic și sintactic.

În concluzie, traducătorul de proverb trebuie să dispună de o cunoaștere foarte bună a culturilor din care provin limba sursă și limba țintă. De asemenea, o atare sarcină necesită aprecierea calității estetice a proverbului în forma în care apare în textul original, calitate ce trebuie menținută în textul țintă. Doar în acest fel traducătorul poate remodela proverbe necunoscute în forme estetice pline de înțeles în limba țintă. În plus, trebuie menționată probabil cea mai importantă problemă a traducerii în sine, anume că traducătorul trebuie să păstreze sensul mesajului original, ceea ce de multe ori se face în defavoarea formei (motiv pentru care de altfel o traducere liberă este de preferat traducerii literale).

După cum am observat, de multe ori apar echivalenți lingvistici, ceea ce nu înseamnă însă că nu trebuie luate în considerare diferențele la nivel cultural. Un lucru de ajutor poate fi identificarea originii proverbului, chiar dacă acesta nu este unul comun sau foarte utilizat. De asemenea, un proverb literar necunoscut nu ar trebui tradus printr-un proverb prea cunoscut în limba țintă; este de preferat a se căuta echivalența dintre statutul proverbului în contextul culturii sursă și în contextul culturii țintă. Am putea adăuga faptul că provocările produse de traducerea proverbelor depind de fiecare caz în parte, iar traducătorul trebuie să-și adapteze metoda pentru fiecare situație întâlnită.

Traducerea reprezintă interpretarea sensului cultural sau a ideologiei naționale exprimate în text. Proverbele purtătoare de sensuri culturale nu au de obicei un echivalent cultural în alte limbi, de aceea traducerea lor este problematică. Expresiile și termenii specifici (cum este cazul denumirilor geografice) sunt încărcăți de sens și pot exprima relații și perspective spațiale. În traducere, trebuie ținut cont de bagajul cultural al proverbelor iar traducătorului i se cer cunoștințe temeinice.

Printre dificultățile semnificative apărute în traducerea proverbelor, enumerăm 1) (in)abilitatea de a recunoaște prezența lor în text și 2) (in)abilitatea de a le percepe corect sensul, îndeosebi atunci când au specific cultural. De asemenea, se dovedește dificilă exprimarea ironiei, a umorului și a jocurilor de cuvinte, abundente în operele lui Tolkien sau ale lui Anton Pann. Dar, după cum spune proverbul, *Greul se face pe dată, imposibilul durează mai mult* (Brădeanu, 2012: 32).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

CONCLUZII GENERALE

Cercetarea de față și-a propus o prezentare exhaustivă a procesului de traducere a proverbelor. Din punct de vedere lingvistic, unele probleme care apar într-un astfel de demers implică diferențele lexicale și semantice dintre limbile engleză și română. Din punct de vedere structural, sunt necesare anumite ajustări, dat fiind că cele două limbi sunt fundamental diferite. La nivel lexical, dificultățile ce apar pot fi tratate de traducător în funcție de context, deși nu rămâne aceasta unica metodă.

Posibilitatea ca un proverb să aibă mai multe interpretări constituie avantajul traducătorului, deoarece poate folosi un proverb din limba țintă ca variantă a proverbului original, depinzând din nou de context. Această metodă nu este fără neajunsurile, atât timp cât există diferențe de natură culturală între cele două proverbe. Drept rezultat, mulți traducători ajung să le traducă literal. Cu toate acestea, traducerea literală nu rămâne o metodă standard, deoarece traducerea unui cuvânt depinde și de celelalte cuvinte din text, precum și de intenția autorului textului. În lipsa acestei considerații, traducerea poate deveni fără sens pentru auditoriu. Astfel, o metodă unică de traducere se dovedește a fi deficitară, traducerea proverbelor necesitând adaptarea metodelor existente de la caz la caz.

Rezultatele principale ale cercetării de față sunt următoarele:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

1. proverbele românești și englezești pot fi folosite în contexte variate, având numeroase funcții;
2. proverbele conțin elemente istorice și culturale;
3. dificultățile de traducere a proverbelor sunt în special de natură lingvistică și culturală;
4. proverbele ar putea fi împărțite în proverbe universale și proverbe cu specific cultural;
5. proverbele cu specific cultural sunt cele care aduc cele mai importante provocări pentru traducători.

Ca o remarcă finală, traducătorii ar trebui să aibă competențe lingvistice și culturale în cele două limbi de lucru. De asemenea, trebuie să dispună de tehnici și proceduri de traducere adecvate. Mai mult, trebuie să se folosească de intuiție, creativitate și, nu în ultimul rând, de curaj pentru a reuși în demersul propus.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

BIBLIOGRAFIE

Corpus

***A Dictionary of American Proverbs. Contributors: Wolfgang Mieder - editor, Stewart A. Kingsbury - editor, Kelsie B. Harder - editor. Publisher: Oxford University Press. Place of Publication: New York. Publication Year: 1996.

***Dictionar frazeologic român-englez. (2002). Andrei Bantaș – editor. București: Teora.

***Longman Dictionary of Idioms. Online version <http://www.lidoceonline.com/>

***Oxford Advanced Learner's Dictionary (Book) by A.S. Hornby, et al. (2000) Oxford: Oxford University Press.

Flavell, Linda and Roger Flavell. 2003. *Dictionary of Idioms and their Origins*. London: Kyle Cathie.

Flavell, Linda and Roger Flavell. 2006. *Dictionary of Idioms and their Origins*, 2nd edn. London: Kyle Cathie.

Pann, A. (1847), *Culegere de proverburii sau povestea vorbii. De prin lume adunate și iarăși la lume date (in Romanian, with Slavonic letters)*, A. Pann's Printing House, Bucharest, 1847. Reprinted 1880, with Latin letters, Editura Tipografiei Dor P. Cucu, Bucharest.

Tolkien, J.R.R. (2004). *The Lord of the Rings*. London: HarperCollins.

Tolkien, J.R.R. (2012). *Stăpânul inelelor*. Bucharest: RAO

Zanne, I.A. (1912). *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia*, Vol. I – X, Bucharest, 1895 – 1903/1912 (1903 written / 1912 issued).

Paremiology

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

*** 'Timotei Cipariu și literatura populară', în *Studii de istorie literară și folclor*, Bucharest, 1964, pp. 163-199

Belfaqeeh, N. (2009). *Strategies for Translating Idioms and Culturally-bound Expressions within the Human Development Genre*. M.A. dissertation, University of Birmingham. http://www.cels.bham.ac.uk/resources/essays/Noor_Balfaqeeh_822875Diss.pdf (accessed 12/02/2011)

Boswell George W. and J. Russell Reaver. (1962). *Fundamentals of Folk Literature*. Oosterhout: Anthropological Publications.

Chițimia, I. C. (1971). *Folclorul românesc în perspectiva comparată*, Bucharest: Minerva.

D'Angelo, F. J. (1977). 'Some uses of proverbs'. *College Composition and Communication*, 28(4), 365-369.

Dorson, Richard (Ed), (1972). *Folklore and Folk Life: An Introduction*. Chicago: University of Chicago Press.

——— (1973). *America in Legend*. New York: Pantheon.

——— (Ed.) (1983). *Handbook of American Folklore*. Bloomington: Indiana Univ. Press.

Dundes, Alan. (1965). 'What is Folklore?' In Dundes ed. (1965). *The Study of Folklore*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1–3.

———. (1965). *The Functions of Folklore. The Study of Folklore*. New Jersey: Prentice-Hall, pp. 277-278.

———. (1968). 'The Devolutionary Premise in Folklore Theory'. In *Journal of the Folklore Institute*, no. 6:5-19.

———. (1980). 'Who are the Folk?' In Dundes (1980). *Interpreting Folklore*. Bloomington: Indiana University Press., pp. 1–19.

———. (1986). *Comment (Colloquy on National Character)*. Focaal: Tydschrift voor Anthropologie April): 33–37.

Dundes, A., (1975), 'On the Structure of the Proverb'. In: *Proverbium* 25, 961-973.

Dundes, Alan. (1994). 'Slurs International. Folk Comparisons of Ethnicity and National Character'. In Wolfgang Mieder (Ed.), *Wise Words. Essays on the Proverb*. New York: Garland Publishing Inc., 183-209.

Dundes, Alan, (2000). 'Paremiological Pet Peeves'. In: Nagy, Ilona & Verebélyi, Kincso (eds.). *Folklore in 2000: Voces amicorum Guilhelmo Voigt sexagenario*. Budapest: Universitas Scientiarum de Rolando Eötvös nominata 2000, pp. 291–299.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Gibbs, Raymond W. and Beitel, Dinara. (2003). "What proverb understanding reveals about how people think." In Wolfgang Mieder (Ed.), *Cognition, Comprehension and Communication. A Decade of North American Proverb Studies (1990-2000)*. Hohengehren: Schneider-Verlag., 37-52.
- Lakoff, George and Mark Turner. (1989). *More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. University Of Chicago Press.
- Litovkina, A. T., & Mieder, W. (2006). *Old proverbs never die, they just diversify*. Hungary: University of Veszprem Press.
- Lopez, Mellie Leandicho, (2006). *A Handbook of Philippine Folklore*. Publication: Quezon City: University of the Philippines Press.
- Mieder, Wolfgang, (1982). *International Proverb Scholarship. An Annotated Bibliography*. New York: Garland Publishing
- Mieder, Wolfgang, (1990). *International Proverb Scholarship An Annotated Bibliography. Supplement I (1800 –1981)*. New York: Garland Publishing
- Mieder, Wolfgang, (1993). *International Proverb Scholarship. An Annotated Bibliography. Supplement II (1982 - 1991)*. New York: Garland Publishing
- Mieder, Wolfgang. (1993). *Proverbs Are Never Out of Season. Popular Wisdom in the Modern Age*. New York: Oxford University Press.
- Mieder, Wolfgang, (1997) 'Modern Paremiology in Retrospect and Prospect'. In Actas del I Congreso Internacional de Paremiología, Paremia, 6: 1997. Madrid.
- Mieder, W., & Holmes, D. (2000). *Children and proverbs speak the truth*. Burlington, Vermont: Queen City Printers.
- Mieder, Wolfgang. (2001). *International Proverb Scholarship. An Annotated Bibliography. Supplement III (1900 – 2000)*. New York: Garland Publishing
- Mieder, Wolfgang. (2004). *Proverbs. A Handbook*. Westport: Greenwood Press.
- Mieder, Wolfgang. (2006). 'The Proof of the Proverb Is in the Probing. Alan Dundes as Pioneering Paremiologist'. In *Western Folklore*, Retrieved on 11.07.2012.
- Mieder, W. (2007). 'Proverbs as cultural units or items of folklore'. In H. Burger, D. Dobrovol'skij, P. Kühn & N. R. Norrick (Eds.), *Phraseology: An international handbook of contemporary research* (pp. 394- 414). Berlin, Germany: Walter de Gruyter.
- Mieder, Wolfgang. (2009). *International Bibliography of Paremiology and Phraseology*. eBookPlus.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Negreanu Constantin. (1983). *Structura proverbelor românești*, Bucharest: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Norrick, N.R. (1984). 'Stock Conversational Witticisms'. In: *Journal of Pragmatics* 8, 195-209.
- Norrick, N. R. (1985). *How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs*. Berlin: Mouton.
- Norrick, N. R. (2007). 'Proverbs as set phrases'. In H. Burger, D. Dobrovolskij, P. Kühn & N. R. Norrick (Eds.), *Phraseology: An international handbook of contemporary research* (pp. 381-394). Berlin, Germany: Walter de Gruyter.
- Propp, V. (1984), *Theory and History of Folklore. (Theory and history of literature; v. 5)*, Minneapolis University of Minnesota Press.
- Permiakov, G. apud Krikmann, Arvo, (2001), 'Proverbs on Animal Identity: Typological Memoirs', *Folklore* Vol. 17, Published by the Folk Belief and Media Group of ELM, Tartu, 2001.
- Ridout, Ronald & Clifford, Witting (1967). *English Proverbs Explained*. London: Cox and Wyman.
- Ridout, R., & Witting, C. (1969). *English Proverbs Explained*. Cavaye Place, London: Pan Books.
- Rogers, Tim B. (2003). "Proverbs as psychological theories...or is it the other way around?" In Wolfgang Mieder (Ed.), *Cognition, Comprehension and Communication. A Decade of North American Proverb Studies (1990-2000)*. Hohengehren: Schneider-Verlag., 459-482.
- Scarlat, Cezar, 'Entrepreneurship and Management in Romanians' Proverbs', *U.P.B. Sci. Bull., Series D, Vol. 70, No. 1, 2008*.
- Tabarcea, Cezar, (1982), *Poetica proverbului*. Bucharest: Minerva.
- Taylor, Archer. (1931). *The Proverb*. Harvard University Press.
- Vianu, Tudor (1962) *Dicționar de maxime comentat*, Bucharest: Univers.
- Wang Shifeng. (2012). 'On Sex Discrimination in English Proverbs and Their Translation'. 2012 International Conference on Education Technology and Management Engineering Lecture Notes in Information Technology, Vols.16-17, pp. 150-154.

Cultural Studies

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Bechhofer, F., D. McCrone, R. Kiely and R. Stewart. (1999). 'Constructing National Identity: Arts and Landed Elites in Scotland'. In *Sociology*, 33(3): 515-534.
- Block D. (2006). *Multilingual Identities in a Global City: London Stories*. London: Palgrave Macmillan.
- Catterall, Peter and James Obelkevich. (1994). *Understanding Post-War British Society*. Routledge.
- Dieckhoff, Alain and Natividad Gutiérrez. (2001). *Modern Roots: Studies on National Identity*. Ashgate.
- Hall Stuart. (1996). 'Introduction: Who Needs "Identity"?' in S. Hall and P. du Gay (eds.) *Questions of Cultural Identity* (London: Sage, 1996) pp. 1–17.
- Nunan, D. (2007). *What Is This Thing Called Language?* London: Palgrave/Macmillan.
- Nunan, D., & Choi, J. (2010). *Language and Culture: Reflective Narratives and the Emergence of Identity*. New York: Routledge.
- Nunan, D., & Choi, J. 'Shifting Sands: The Evolving Story of Voice in Qualitative Research'. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning, Volume V*. New York: Routledge.
- Rubel, Paula G. and Abraham Rosman. (2003). *Translating cultures. Perspectives on Translation and Anthropology*. New York: Oxford.
- Ting-Toomey, Stella. (2009). Intercultural Conflict Competence as a Facet of Intercultural Competence Development: Multiple Conceptual Approaches. In *The Sage Handbook of Intercultural Competence*, ed. Darla K. Deardorff. Thousand Oaks, CA: Sage, pp. 100-120.

Linguistics and Translation Studies

- Armellino, Elisa (2008): Translating Culture-Bound Elements in Subtitling: An Example of Interlinguistic Analysis: a Scene from 'Scent of a Woman'. *Translation Journal*.12/2. Retrieved on 1st May 2008 from: <http://translationjournal.net/journal/44culturebound.htm>
- Badea Georgiana Lungu. (2004). Echivalența: definiție și tipologie, *Uniterm*, Timișoara, www.litere.uvt.ro, nr. 2/2004.
- Baker, Mona. (1992). *In Other Words: A Course Book on Translation*. London and New York: Routledge.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

- Bahumaid, Showqi (2006). 'Collocation in English-Arabic Translation'. In *Babel*. 52 (2), pp. 133-152.
- Boroianu, Ioana. (1974). 'Conceptul de unitate frazeologică; tipuri de unități frazeologice (I)'. In *Limbă și Literatură*, nr. 1, pp. 24-34
- Coteanu, I. (1973). *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*. București: Editura Academiei.
- Croitoru, Elena, (1996). *Interpretation and Translation*. Galați: Porto - Franco.
- Dobrovolskij, Dmitrij O., Elisabeth Piirainen: *Figurative Language: Crosscultural and Cross-linguistic Perspective*. Current Research in the Semantics/ Pragmatics Interface, Volume 13. Amsterdam [etc.]: Elsevier, 2005. Pp. 419.
- Ene, Diana. (2010). 'Conceptul de „echivalență” în traducerea îmbinărilor stabile de cuvinte din limbile engleză și română', In *Philologica Jassyensia*, VI, No. 2 (12), 2010, pp. 199–210.
- Eco, Umberto (2003). *Mouse or Rat? Translation as Negotiation*. London: Phoenix.
- Fernando, Chitra 1996. *Idioms and Idiomaticity*. Oxford: Oxford University Press.
- Filep, B., (2009). Interview and Translation Strategies: Coping with Multilingual Settings and Data, *Soc. Geogr.*, 4, pp. 59–70.
- Ghazala, Hassen (1995). *Translation as Problems and Solution*. Malta: EIGA.
- Gönczöl-Davies, Ramona, Romanian, an essential grammar, Taylor & Francis e-Library, 2007.
- Gorjian. B. (2006). *Translating English Proverbs into Persian: A Case of Comparative Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Ghazala, H. (1995). *Translation as Problems and Solutions*. (4th ed.). Syria: Dar El-Kalem El-Arabi.
- Howland, Douglas R. (2001). *Translating the West: Language and Political Reason in Nineteenth-Century Japan*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Hatim, Basil. (2001). *Teaching and Researching Translation*. Essex: Pearson.
- Iordan, Iorgu. (1975). *Stilistica limbii române*, ediție definitivă, Bucharest.
- Iser, Wolfgang, and Sanford Budick. (1996) *rubel. Languages of the unsayable: the play of negativity in literature and literary theory*. Stanford: Stanford University Press.
- Katan, David (2009). 'Translation as Intercultural Communication'. In J. Munday (ed.), *The Routledge Companion to Translation Studies*. Abingdon: Routledge, pp. 74-92.
- Kramersch, C. (1998). *Language and culture*. Oxford: Oxford University Press.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

- Kramersch, C. (2004). 'Language, Thought, and Culture'. In A. Davies & O Elder (Eds.), *The Handbook of Applied Linguistics*. Maiden: Blackwell Publishing.
- Lawal, R.A., (1992). 'English Language and a Patriarchal Worldview'. In *Savanna* 13(2), pp. 74-79.
- Mollanazar, H. (2001). *Principles and Methodology of Translation*. Tehran: SAMT.
- Moon, R. (1998): *Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Nuessel, Frank. (2003). 'Proverbs and Metaphoric Language in Second-Language Acquisition'. In Wolfgang Mieder (ed.). *Cognition, Comprehension and Communication. A Decade of North American Proverb Studies (1990-2000)*. Hohengehren: Schneider-Verlag. Pp. 395-412.
- Schaffner, Christina. (2004). Political Discourse Analysis from the Point of View of Translation Studies. *Journal of Language and Politics* 3 (1), pp. 117-150.
- Schaffner, Christina. (2004). Political Discourse Analysis from the Point of View of Translation Studies. *Journal of Language and Politics* 3 (1), pp. 117-150.
- Slobin, Damn Isaac. (1971). *Psycholinguistics*. Paerson Scott Foresman.
- Snell-Hornby, Mary (1988). *Translation Studies: an Integrated Approach*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Snell-Hornby, Mary, (2006). *The Turns of Translation Studies: New Paradigms or Shifting Viewpoints?*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Schulte, Rainer and Biguenet, John (eds.) (1992). *Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida*. Chicago: University of Chicago Press.
- Savin, Petronela. (2010). 'Phraseology as an Autonomous Linguistic Discipline, Current State of the Topic in Romanian Linguistics'. In *LiBRI. Linguistic and Literary Broad Research and Innovation*, Volume 1, Issue 1.
- Tkachuk, T. (2004). *Do Idioms Grow on Trees? Money Matters in English and Czech Idioms*. Unpublished MA thesis. Brno: Masaryk University, Faculty of Arts.
- Wolff, Phillip and Kevin J. Holmes. (2011). *Linguistic Relativity*. Volume 2, May/June 2011, 2010 JohnWiley & Sons, Ltd. WIREs Cogn Sci.
- Yowelly. A & Lataiwish, M. S. (2000). *Principles of Translation*. Benghazi: Dar Annahda Alarabia.